

**Commentatio de cubilibus sedilibusque usui obstetricio inservientibus /
auctore G. Ch. Siebold.**

Contributors

Siebold, Georg Christoph von, 1765-1798.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Gottingae : Typis Joann. Christian. Dieterich, 1790.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/xvrkw3zr>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

13257. (1.)
COMMENTATIO
DE
CVBILIBVS SEDILIBVSQVE

V S V I
OBSTETRICIO
INSERVIENTIBVS.

AVCTORE
G. CH. SIEBOLD
MED. DOCT.

Ad arcum Sepulchr. antiq. ap. Corp. Bartholinæ Schwenkerley
QUEM TU, MELPOMENE, SEMEL

NASCENTEM PLACIDO LUMINE VIDERIS! *Horat. Lib. 4 Od. 3. v. 2*

CVM FIGVRIS AERI INCISIS.

GOTTINGÆ
TYPIS JOANN. CHRISTIAN. DIETERICH.
MDCXC.

CAROLO CASPARO SIEBOLD

PHILOSOPHIE ET MEDICINAE DOCTORI

OPTIMO INDVLGENTISSIMO

ANATOMIÆ CHIRURGICÆ ARTIS OBSTETRICÆ

PROSPERITATIS

REVERENDISSIMI AC CESSISSIMI S. R. I. PRINCIPIS EPISCOPI HAMBURG.

QVAE VNQVAM IN ME REDVNDAVIT

ET WINCEBRG. FRANC. ORIENT. DACIS

AVCTORI TVTORI PROMOTORI

SOCIETATIS REGIÆ CHIRURGICÆ PARISIENSIS ALEXANDRINÆ SOCIETATIS MEMBRIS

SPECIMEN HOC INAVGVRALE

NOSOCOMII JULIANI CHIRURG. PRIMARIO

IN

SEMPITERNAM PIETATIS ANIMIQVE GRATI MEMORIAM

V I R O

D. D. D.

IN RE CHIRURGICA

DEXTERIMO INTREPIDO RELIGIOSIMO

MORIGERRIMVS FILIVS

G. CH. SIEBOLD.

Si quid honorifici inest iis moribus, quibus tutelares genios nostris praefigimus libellis, iisque iuuenilibus et academicis, ita ut non tam referat, qualia sint isthaec, quae aliis sacra esse nobiscum constituimus, neque qui et quibus, verum quibus Prima, quid iniquius patrarem occasionem dissimulaturus, qua video gratissimi mei, quo feror in TE, Amantissime mi Pater, animi testificationem publice declarandi locum impertiri exoptatissimum aequae ac -- conuenientissimum?

Rapi nimirum non trahi animum meum persentio, ut iis publico coram satisfaciam, quae alias clam in paternum TVVM sinum totiesque effudi.

Neque alia esse posse, quae vel in publicum proferre sustinemus, nisi quae pectora vehementer concutiant fortiterque impellant, facilem habebunt aequi aestimatorem quemlibet.

Habet equidem genitorem suum quiuis, at nutritorem alium saepius, alium studiorum suorum sustentatorem atque promotorem. TV vero, Amantissime mi Pater, quum TIBI proposuisse videaris filium, quem sustulisti, talem, qualis esse debeat liber atque ingenuus) non seruilis, munera TIBI ultro imposuisti, quae curas singulorum explere poterant, iisque tanta cum propositi TVI tenacitate praefuisti, ut quem in TE magis aut parentem optimum, aut praeceptorem mansuetissimum, aut benefactorem liberalissimum expertus sim et experiri contingat indies, anceps haeream.*

Quanto-

*) "*Ne quis seruus neve sua foemina artem medicinam discito*" iam lege Attica cautum erat. Cf. SAMUEL PETIT in *leg. Attic. commentar.* Lib. III. Tit. VIII.

Quantopere autem me, Parens Optime, filium deuinxis-
ris TVVM in memoriam ad reuocandum facile esset, dummodo
enumerare susciperem sigillatim ista beneficia, quae TV in me
concessisti -- cedo perfudisti.

At vndenam incipiam? cum ortu incipere deberem, nec
finem inuenirem, qui vitae nondum inueni.

Vnum tamen est, quod prae aliis eminet et quod par sui
beneficium non habet. Nimirum quum vitae nostrae ratio ad
artis amplitudinem non eadem sit, eaque isthac superior longe,
maximeque interesse, ut quod per breue spatium emetiendum
iter fructuosum maxime percurratur, nec ire redireque, discere
atque dediscere oporteat, quae didicisse nunquam consultius fuisset,
eminus animaduertisses; me loco commisisti, (Georgiam Augu-
stam mihi volo, istam praeclaram ingeniorum animorumque fi-
atricem,) exemplis non minus quam scientia, ut ex Tullii ver-
bis diuinemus, instructissimo, nostrique aevi Athenaeo, quo istud
idem

idem iter, quod percurrendum nobis sumimus, in breuiora spatia fructuosiusque una perficitur ita, ut alibi nuspiam loci.

Vt etenim nil dicam de iis, qui in hoc loco illustrissimo de me ob disciplinas ab arte remotiores optime promeruerunt, praeceptoribus atque amicis; volupe sit, excitasse TIBI colendissima virorum praestantissimorum, meus erga quos feruet amor atque exaestuat reddendi officii cupido, nomina, quorum doctrinam lucri fecisse gloriari liceat: J. F. BLUMENBACHII, J. H. FISCHERI, J. F. GMELINI, G. CH. LICHTENBERGII, J. A. MURRAYI, Prorektoris nunc Academiae Magnifici, J. DAV. REUSSII, A. G. RICHTERI TVI prisci atque veteris amici, J. F. STROMEYERI, H. A. WRISBERGII p. t. decani ordinis Medici spectatissimi.

Iuuabit quoque, ne oculis meis subterfugisse TIBI videar illud, ex quo vera TVI in me amoris aestimatio potissimum perpendi debeat; tetigisse eas siue difficultates, siue anfractuositates; siue totidem salebras totidemque scopulos, cespitesque spinasque,

nasque, quae TV non euitasti solum atque declinasti, verum etiam profligasti atque superasti constantia equidem ab ea non absimili, quali assuescere animus TVVS inter cruentae artis exercitia pridem didicit.

Peruellem itaque, ut possem TIBI reddere ea ipsa quidem beneficia, quae TV in me cumulasti, fœnore, quo recepi abs TE eadem; neque bono proboque filio aliter sentiendum esse existimans: se non cum proprio, verum parentum peculio mercaturam facere TVA agnosco non mea, quae in felicitatem meam aut redierunt, aut redibunt unquam.

TIBI itaque sacros iure exposcis et hos, quos in exarando hoc specimine vtut exiguo, posui labores, ad quod aggrediendum sanguinea me compulit artis, quam vterque amplectimur, cognatio. Ab iis autem me remotissimum habeo, ut me impraesentiarum vel particulam aliquam TVI in me amoris detraxisse ausim affirmare: virum me esse, non iuuenem; virilia

B

dixisse

*dixisse aut inuenisse oportuerit, si ex asse TIBI satisfacturus
essem; patri non solum verum et iudici talia offerri non immemor.*

*Id tantummodo mihi gloriae aequae ac officio duco, me
occasionem aliquam denuo recuperasse, redintegrandi meos in TE
gratitudinis pietatisque sensus.*

*Reiteraui itaque non extinxi pietatis meae TIBI persol-
vendae feruorem, quo maior meo poterit esse filii nullius: palam
dixi, quae remotis arbitris alias in gremium TVVM deposui.*

*Vale itaque Parens, quo meliorem inuenire poterat filius
nullum, meque TVO, qui parem sibi non habet, amore in
pristinum fouere non desiste.*

LECTVRO AVCTOR.

Quum absoluto, vt fas est, academico curriculo, et exantlatis examini-
minibus, me, vt cathedram ascenderem, capeffendae M. D. digni-
tatis ergo, promeritum iudicaret *Ordo Medicus Gottingensis* splen-
didissimus, institutique ratio postularet, vt vbi per gradus, pedeten-
tim non raptim, id quod hac in re summum aestimari consuevit, attin-
geretur, de pertractanda quadam dissertationis, tamquam praecursorii
speciminis, materia cogitarem, generis equidem electio difficilis non
fuit. Siquidem ea mihi data fuit opportunitas, vt artis me obstetriciae
non literis solum, verum ipsiusmet exercitio per trium annorum et
quod hos superat spatium, tradere potuerim tradiderimque continuo,
hincque neque diurnis neque nocturnis laboribus deficere oportuerit
discendi cupidum; natus est singularis amor in artem, cuius profe-
ctus euidentissimos haud non poteram experiri, quamque amplecti,
quacum prodesse ciuibz, per id quod mihi reliquum vitae temporis
sit, mecum constitui quam lubentissime. Contigit quippe mihi nu-
merus partuum et obseruandorum et administrandorum tum in *Noso-
comio Obstetricio Regio* potissimum, tum in priuata, quae ruri impri-
mis sese obtulerat, praxi Directoris Nosocomii eiusdem J. H. FISCHER, *Viri*
illustri, quorum hic mihi curam beneuole credidit, profecto
non exiguus, et quorum plurimas historias in schedas retuli. Quare
consilium cepi, de partuum naturalium difficilium therapia pro ipso-
rum varietate varia scribendi, quorum aliqua fundamenta iacta vide-
ram iam pridem a celeberr. Hafniensi Obstetricatore SAXTORPH a)

A 2

et

a) *Erfaringar etc. Sorøe 1764. 8. Ger-
manice: Erfahrungen die vollständige Geburt
betreffend, so auf dem K. freyen Geburtshause*

*zu Kopenhagen angestellt worden. Kopenh.
1766. 8. et in diss. de diuerso partu etc. Haf-
niae 1771. 8. ab initio.*

et quorum delineationem egregiam nuper exhibuit Professor artis obst. Ticinensis cl. NESSY *b)*. Quum vero de situ hic pro ipso partu vario, nec non de variis ad leuandos puerperae nixus excogitatis cubilibus sedilibusque agere haud incongruum fore videretur, tandem eo vsque mecum conueni, quod iam vel horum rita pertractatio adimplendis iis, quae ex lege petebantur sufficere posset. Itaque ad laborem propositum illico me accinxi, quem exoptatum quoque intelligeram passim a viris doctissimis, imo publice significatum ab anonymo editore eorum *c)*, quae medici argumenti promptuario Hannoverano inserta exstant.

Inciderunt autem in ea tempora, quibus laborem meum ad finem perduxeram nondum, nec potueram, rerum delineandarum atque insculpendarum necessitate induc̃ta, quae moram continuo augebant, mutui amplexus dilectissimi mihi parentis in hac Musarum sede illustrissima, cuius videndae cupidine a multo abhinc tempore arsit, et in qua filius ego profeci plurimum; et inciderunt in eadem tempora festa annua Semisaecularia *Georgiae Augustae*, actis publicis celebranda. Neque deerant tum, quibus pileus imponeretur. Quare quum tum, quo paternum animum gratulabundus ego gaudioque perculsus, afficerem, non haberem; ad ordinis me praesidem conuerti eumque rogavi: velletne rem differendam ita permittere, vt super maiorem, praeposito dissertationis titulo, thesium numerum disputarem, et peracta disputatione in censum me referre eorum, quos, festis instantibus, honoribus academicis condecorandos decreuerint, commilitones praenobilissimos; sancte promissione adiecta, me e loco non discessurum ante, quam legibus omnimode obtemperassem. — Et indulgit ille annuitque.

Posteaquam vero iis, quae efflagitavi, satis videbam factum esse, mox ad coeptum laborem redii et, studio veteri nouo addito, ad finem properanti promissis standum erat. At recenti cura habita ea sese rerum messis offerebat, vt quae leuiora ab initio paucisque expedienda paginis videbantur, vel ipsius dissertationis limitem superare minita-

b) *Arte ostetricia teorico pratica. In Venez.*
1784. 8. p. 62. 63.

c) *Sammlung medic. chirurgischer Original-Abhandl. aus dem Hannövrischen Magaz.*
1. Th. Hannover 1786. 8. p. 344. not. **)

minuarentur — imo reapse excederent. Quare, qualis mihi instituti ratio fuerit, paucis declarandum videtur.

Totum in tres fascēs, fasciculosue distributum est, quorum primus et fere maximus sectiones binas priores i. e. Generalia de situ, Cubilium Sediliumque historiam et diuisionem continet. Et his quidem satisfecisse mihi videbar iis, quibus ex lege obtemperandum erat. Alter ipsas sedilium cubiliumque descriptiones et diiudicationes complectitur, nec non de iis quaedam innuit, qualis circa eadem magistratus cura sit et esse debeat. Tertius a binis prioribus seorsim habetur, et accuratiores descriptiones cum adiectis imaginibus sistit.

At priori sectione, Generalia situs exhibente, me utique supersedere potuisse erunt fortasse, qui regerant, quum iam de iis peculiari commentatione egerit b. J. G. GÜNZ, vir, cui elegantiam cum ingenii acumine coniungere cessit feliciter. Et his ipsis quidem assentirem facile, nisi quasdam, quas proposui situs proprietates a viro cl. praeteruisae essent, aut nisi, comparatione instituta, pro meo scopo mihi dixisse determinatius et ordinatius viderer, quae, longe alio dicta ordine, apud virum cl. reperire sunt. Inane autem iudicium putavi omne: nisi vel ipsius partus idea, et foeminae natura continuo ob oculos versetur, aut quod his ex fontibus non petatur.

Vix non putamus monitu egere, argumentum nos pertractandum fuisse haud satis graue ylliusque non disquisitionis dignum! Quum enim jam dudum aliquis, POISSONIERIUS DE PERRIERES d) de vario calceorum calceamentorumque genere scripserit, neque horum accuratiorem censuram adeo non ab omni alienam scientifica peruestigatione putarit b. CAMPERUS e) lugubri fato scientiis haud pridem ereptus, ut ipsum acutissime inquirere in eadem non fastidiret; et nupere super thoracularum agendi modo et nascendis inde natisue incommodis commodisue dicta sint egregia a physiologo eximio, Cl. SÖMMERRINGIO; quae veluti ad sutrinum aut fartorium genus referas, me ab iis similibusque his obiurgationibus defensum puto abunde. Siquidem, ubi tantorum nominum viri de iis dicere non recusa-

A 3

recusa-

d) *Memoires de l'Acad. Royal de Dijon.*
Vol. I.

e) CAMPERS *kleine Schriften, aus d. deutschen übersetzt v. HERBELL.* I. B. 2. St.

recusarint, quibus gressus fieri meliores et hominum formas a naturali pulcritudine deflectentes honestius in societate circumferri putant, et ego super talia differere susceperim, quibus insidentes aut recumbentes reipublicae matres visae sint aut arduae aut deterius peperisse, et quibus facilius innociueque possint. Accedit his quod incuria eorum, quibus publica civium salus commissa, circa substituendas emendatiores veteribus imo vetustissimis, machinas adhuc tanta sit, ut ni certa eius testimonia extarent, fere fidem superaret. Ita in cuiusdam Germaniae provinciae medicarum ordinationum renouatione ab a. 1786. VOELTERI libellus "credulus, neque a veterum praeiudiciis adeo liber," ut HALLERI de ipso iudicium meum faciam, "qui omnem perperam se offerentem foetum iubeat in caput dirigere!" tamquam vitae dux artisque, obstetricibus commendatur. Et sellam viri eiusdem in eadem vulgarem esse, vir bonus patriaeque cupiens bene, dolenter! cum publico communicavit. Atque ipsi quidam rei obstetricariae antistites et alias de artis incremento bene meriti, quos ad correctiora artis praecepta sentire speres, praeconceptis opinionibus adeo non immunes sunt, ut aliquis eorum elegantem machinam inuenisse sibi visus sit, quam ubi exuas, RHODIONIS aut RUFFII sellam dicas non nisi ad recentiorum gustum exsculptam — certo ipsis vitiosissimis haud meliorem! Neque perspicui prorsus rationes possunt, quae mouerint alium, ut rudissimae constructionis sedili, fulcro dorsali prorsus immobili erectissimoque, quam proprium inuentum iactabat, in nosocomio, cui praeest, et in quo caeterum multa non illaudabilia adornauit nec incongrua, parturientes insidere praecipiat non solum, quorum partus dirigit, verum etiam regionis finitimae obstetricibus, ut sibi comparent eiusmodi machinas, quas dicas tormentis similiores esse, auctor fuerit suasorque; specie quidem, i. e. simplicitate, nec non pretii vilitate commendabiles, re autem atque effectu tristes atque fatales.

Neque speramus, fore, ut prorsus displiceat ratio, quam in ipso hoc argumento pertractando iniuimus, quacum nobis aut inuentionis historicum specimen aut rei instrumentariae obstetriciae supplementum voluimus, ita ut omnia hic aut delineata aut descripta reperies, quae videntur vnquam hac in re gesta fuisse, saltem quae pro viribus colligi poterant. Ordine potius, diuisione et diiudicatione arripere legentibus proposuimus, quam inuentorum nouitate aut proprietate.

tate. Neque absumus, quin induci posse crederemus rerum aequum iudicem quemlibet, eiusmodi inuentionis integram historiam vtilitate sua destitui magis, ac nouarum machinarum continua et ingeniosissima figmenta. Namque si quid recte video, in his adumbrationibus singularum passim reperiuntur et ex antiquissimis machinis cum felicitate petuntur, quae frustra in nouissimis quaeras; et quae cum vtilitate in eam transferes, quae mente tantum perfectissima concipi queat. Exempla in promptu sunt: Fulcrum dorsale sedilis VÖLTERI non nisi ad dimidiam partem mobile, et quam mobilitatem nuper aliquis praeteruidit, fors cum vtilitate at alio, quem inuentor intenderat, scopo in sellam mobili fulcro instructam transferenda esset, vt habeatur sella ad modum lecti MEKELIANI duplici pluteo instructa. — AUGUSTANA obstetrix scite pedibus auxiliatricibus sellam suam, reliquum vitiosissimam instruxit, idque ingeniose adeo praestitit, vt mirum sit, quod ipsi in alias caeterum multo praestantiores et recentiores sellas non transferint. Locomotiuitas anfarum praeteruisa est in recentissima tempora. Quis ante SOLINGIUM sellam obstetriciam in lectum transmutandam expleuit felicius; et quis ipsum secutus viri complementum recentiori addidit — ne dicam cum elegancia perfecit! Vt taceam alia, quae suo loco quaeque illuceant.

Quamobrem haud reformidamus, adeo iniquos fore censores, si ea, quae modo animaduertimus, in mentem sibi reuocarint, adeoque nos degeneris animi ingeniique existimantes, vt instrumentorum nos machinarumque libidine, qua in alia gente cum detrimento neglectisque aliis iisque grauioribus momentis, pruriunt, raptos fuisse aut penitus immergi, sibi persuadeant — quum potius et artis et scientiae fundamenta ab assidua pone lectos aegrorum conuersatione, ab obseruatione et meditatione continua, ab ingenii iudiciiue recto vsu, quam instrumentorum auiditate, quorum adhibendorum aut nimiam esse et intempestiuam saepe facile largimur, et quae absque istis mortua sunt, dependeant. Qua de re nos aliter siue sentire siue in ipsa procedere praeceptorum eorum, qui me ad aegrorum lectos comitem habuerunt, et quos habuisse me duces gaudeo, puto fugere neminem. Ast aliorum dubitationibus et alio modo, et tempore alio, obuiam ire non abhorremus, vt, si quando tempora ita ferant, specimina demus cupientibus, demonstratura, nos in eodem loco, vbi ligno atque ferro vti didicimus

dicimus, et aegrorum curas, qui nos pharmaco velint, edoctos fuisse. — Nae tamen ista, quibus vnquam calamus admoûebimus, ex officio quidem magis et artem, cui viuimus cuique esse totum cupimus, amplificandi qualicunque modo intaminato feruore, quam praematura scribendi lasciuiâ orta videantur.

Et his quidem obuiam aliquo modo iuisse me arbitror curiositati virorum doctorum, quibus vberior huius argumenti pertractatio inter desiderata artis reposta videbatur.

Proin et alio modo prodesse et ita quidem nobiscum constituimus, vt quae vberius dicta hic videantur, in libellum redigamus mole minorem, patrioque conscriptum sermone, et quod populari vsui inferuire possit commode. Quod quidem speramus euenturum aliquanto perfectius, quo magis, praeuio hoc conamine agilitatem quamdam nacti, proximum sustinebimus.

EXPLICATIO FIGVRARVM TABVLAE ADIECTAE.

Fig. 1. Aberrationem axis fistit vteri *c. d.* ab axi *a. b.* pelvis, quae in compage muliebri simul diagonalis virium muscutorum abdominalium et diaphragmatis, et quae supra, musculos dictos, vbi conincidunt, ad anteriora *g.* perforat, infra autem ossis coccygis apicem in *i.* contingit.

Fig. 2. Vteri, vtique paullo ad anteriora propendentis, circumferentiam cum adhaerente inferius vagina, denotat; et ortum diagonalis supra dictae ex directione virium *e. f. = b. g.* muscutorum abdominalium et *f. b. = e. g.* diaphragmatis, quorum huius vires istas superant, luculentius ob oculos ponit.

Fig. 3. Diagonalem dictam *a. b.* Fig. 1. et 2. cum axi vteri conincidentem et congruentem potius in curuam abire ostendit, ex viribus muscutorum abdominalium, quae lineis horizontalibus indigitantur continuo decrefcentibus $\beta_1, \pi\kappa, \sigma\lambda, \rho\mu$, i. e. foetum continuo in minori plaga ferentibus, ortam, et iis, quae diaphragmatis sunt, continuo sibi aequalibus $\iota\pi, \kappa\sigma, \lambda\rho, \mu\delta$. De quibus cf. § 20. in not. s.

Fig. 4. Ad rationes mutationum pelvis parturientis situm lateralem ad normam obstetricarum Anglicorum tenentis suo loco (§ 43) illustrandas facit, comparate ad pelvim mulieris secundum praecepta *Obstetricarum Galliae* potius subsidentis. Vt prono et veluti ad anteriora incuruato corpore equidem augeri distantiam ossis sacri ab inferiore margine symphyseos ossium pubis, inferioremque hinc pelvis aperturam ampliari; distantiam vero *marginis superioris* symphyseos eiusdem a proëminentia *d.* vertebrae ultimae et ossis sacri superioris partis introrsum minui, et hinc ipsum caput infantis in apertura superiore haerens potius comprimi et in progressu suo retineri, inde eruatur.

P A R S I.

SECTIO I ET II.

P A R T I

SECTION I ET II

SECTION I.

CAP. I.

De situs in re obstetricia dignitate generalia quaedam.

§ I.

Vt prospere cedat partus negotium, *Situs a)* consideratio non vltima est. Quare etiam haec a celeberrimis in arte magistris inter prima *b)* huius negotii rite administrandi momenta habetur. Situs autem quantum praestat,

C 3

facile

a) J. IM. HORNING diff. medica de parturientium situ. Argentorati. 1733. 4. (vix aliquid proprii habet, nisi quod ex aliis congerit; neque hoc multum est). JUST. GODOFR. GÜNZ de commodo parturientium situ; commentatio medico-chirurgica. Lips. 1742. 4. (elegans, solida, annotationum, quae huc faciunt, fertilissima.)

Situs quoque dignitatem, ita vt de ipso in operibus suis didacticis peculiaribus sectionibus agerent; bene perspexerunt:

A. LEVRET *l'art d. accouchemens*. P. III. Ch. II. Art. I. *Des situations differentes, qu'il convient de faire prendre aux femmes en travail.*

VAN HOORN *Siphra och Pua: eller Handbok för Barnmorskor*. XI. Cap. *Om en wändande Ställning*. 1777. Ed. RIBBENII p. 47.

SMELLIE *Treatise on the Theory and Practice of midwifery*, Book II. Chap. II. Sect. I. *of the different positions of women in labour.*

Inter recentiores autem eosque Germanos post b. ROEDERER (qui admodum perspicue

et pro Compendii angustia satis prolixè hanc materiam pertractavit) *Element. art. obstetric.* ed. III. HENR. AUG. WRISBERG. Cap. XII. §. 274-306. et Cap. XVI. §. 391-398. maxime Cl. STEIN *theoretische Anleit. zur Geburtshilfe* Sect. IV. Cap. 8. *von der Lage der Kreißenden.* et *praktische Anleit.* Sect. I. Cap. VI.

Veterum diuersas de situ opiniones ab HIPPOCRATE inde ad IAC. GUILLEMEAU (1600.) tempora collegit CORN. SOLINGEN *Embryologia vera* Cap. XII. in ipsius *alle medicinale en chirurgicale Werken*. Amstelædami 1698. 4.

b) Ita ASTRUC *l'art d'accoucher réduit à ses principes*. à Paris. 1766. 8. Cap. VI. p. 58. SMELLIE, LEVRET, v. HOORN, STEIN et qui eum sequutus Cl. SCHÜTZERCRANZ loc. citand. J. CH. GEHLER v. cl. *de partus naturalis adminiculis* diff. Sect. I. Lips. 1772. §. VI. "primum locum obtinere inter ea auxilia, quibus ars succurrere parturientibus possit, situm."

facile illucebit perpendenti casus, quorum siue cognitio, siue causa, siue demum medela, potissimum in situ est. — Referri huc possunt haemorrhagiae vterinae, obliquitatum vteri, capitis infantis margini ossium pubis insistentis aliaque, quae ordo docebit, exempla atque testimonia grauissima. Vaginae parietis anterioris prolapsus detegi in assidente et decumbente muliere, quos in stante deprehendere non poteram.

§ 2.

Prosperere autem foeminam aut enixam, aut enixuram, tunc dicas, quando non solum cum vita tum propria tum infantis c) verum quando ita euasit, vt quam minime potuerit inter ipsum negotium perpeffa sit, neue pro instantibus futurisque, si contigerint, partibus facta sit ineptior, aut quo summam rem complectamur, vt ad eam ipsam quidem conditionem, quae incolumis illaesaque prorsus fuit, i. e. primiparae quam proxime iterum accedat.

§ 3.

Verum ex his allatis (§ 2.) patet, eum situm *optimum* habendum esse, qui huic prosperitati (§ cit.), quam equidem omnes exoptabunt boni, de ciuium vero fuorum salute curiosi maxime Principes, maxime fauet; *bonum*, qui non obfistat, *malum*, qui ex parte, *peffimum*, qui omnibus modis.

§ 4.

Desumitur autem situs diiudicatio siue *primum* ex foeminae natura, siue ex relatione ipsius ad ipsius partus negotium.

In omni autem situ considerata veniunt aut corporis foeminae eiusque partium artuumque FIGVRATIO; aut STABILIMENTA, siue FVLGIMENTA, vt cum auctore libri loquamur vere *Hippocratici d)*, quibus in *data* figuratione continetur.

§ 5.

Situs autem in re obstetricia ratio habenda est vel I^{mo} extra grauiditatis vel II^{do} intra grauiditatis tempus, et tum aut A) citra pariendi terminum aut B) circa eundem aut C) demum ipso in partu, et tum a) in partu naturali aut b) praeternaturali (quod situs genus apud nos *das Wendungs-Lager* audit, quodque non solum ad versiones instituendas, verum ad ipsas quoque forcipis applicationes vulgo vtuntur); quodque ab eo, quod ad naturalem partum inde potissi-

c) STEIN v. cl. *theoretische Anleit.* § 416.
§. 426.

d) HIPPOCRATES *de officina chirurgi* T. I.
ed. III. AB HALLER p. 459.

potissimum differt, quum huius maior ad augendas vires ratio habeatur *e*). D) Post partum. III. In casu dubio, siue grauiditatis siue integritatis foeminae?

Etenim haec ipsa non diuersimode solum situm immutare valent, verum etiam obstetricantis et circumspectionem et electionem exigunt atque determinant *f*).

Nobis vero de situ potissimum, qui ad partus negotium, eiusque naturalis agendi animus est.

C A P. II.

Situs proprietates generales erutae.

§ 6.

Vbi vero naturam in obseruando ducem sequimur, equidem animadvertimus, in primis istis initiis, quibus dolores foeminas offendunt, sensim sensimque eo ipsas adigi, vt quotiescunque ab hac sensatione, quae dolor hic ex artis termino dicitur, obruuntur, has locum petere, vbi quietas sese habere et tenere possint. Verum quum haec obseruatio in omnes quascunque parturientes cadat, hanc vocem esse naturae existimandum non solum, verum magni aestimandum est; quacum equidem quid sibi velit, quorsumue tendat, perquirendum est sedulo naturae contemplatori.

§ 7.

Quietam se tenere foeminam obseruatum est (§ 6.), veluti omnes reliquas, si in idem tempus incidunt, occupationes relinquentem, et hanc vocem vnice sequi. Quare ex his desumimus, vt naturam imitemur, et *quietas tum temporis foeminas sibi relinquamus neque aliis rebus occupatas g*), quae princeps sit norma

e) STEIN *praktische Anleit.* Sect. I. Cap. VI. *von den verschiedenen Lagen der Gebärenden in widernatürlichen und schweren Geburtsfällen.* Quali situ opus sit ad extrahendum a trunco auulsum, inque vtero relictum infantis caput. LEVRET *accouchemens laborieux* P. I. p. 39. et p. 106.

f) Rien n'est plus difficile à déterminer que la vrai situation, qu'on doit donner aux fem-

mes en Travail. — Il faut reunir beaucoup de connoissance & de sagacité pour faire un choix iudicieux des situations particulièrement necessaires dans les autres cases (que de naturels) qui sont en fort grand nombre. LEVRET *l'art des accouchemens.* l. c. p. 224.

g) Canonem iam HIPPOCRATICA sententia inuoluit isthaec: "Oportet (vbi partus dolores maxime vexant) nihil aliud animo versare.

norma atque regula in situ obseruanda. Causam coniicias: vt veluti colligere sese atque parare ad opus imminens possit parturiens.

§ 8.

Dictum est: eas locum petere, quo sese tenere atque suffulcire possint, vidimus nimirum, quae in primis istis partus temporibus, sedentes brachia in genua innitebantur, vidimus, quae dorso aut fellae fulcimento aut parieti sese acclinabant quam validissime, vidimus, quae in humeros aliarum sese proiiciebant, facie tumidius rubicundiusque tum fiente, inspiratione magis intensa et diuturniore. Neque difficile est huius phaenomeni causam enodare, quae quidem obstetriciae arti deditum latere debeat neminem. Nimirum haec symptomata effectus sunt eius doloris, qui in regione vterina obortus, dissitiores in consensum trahit *h)*, et ita nunc secundario eam alteram functionem respirationem puta et quae cum ipsa cohaerent, musculorum abdominalium et diaphragmatici actionem intendit, quibus foetus expulsio fiat, et quas vires esse ad partum dicimus. — Ex quibus conficias, partum actionem esse aut functionem machinae ex aliis compositam.

§ 9.

Sunt etenim hae ipsae vires vel *primariae* vel *secundariae*, siue *proprias* istas (vteri) dicas, siue *auxiliatrices* has.

Propriae initium faciunt negotii, eaeque positae sunt in ipsissimis vteri contractionibus. Insisto in eiusmodi exempla, quibus hae cognoscuntur, antequam secundo loco dictarum ne signum quidem adsit, ita vel nobis ipsis quidem contigit non vna, vt foeminis parturientibus praediceremus, ipsas doloribus aut corripri aut mox, fore, vt corripiantur, licet nil adhuc exinde sentirent; certiores autem reddebamur vterini orificii contractione, dilatationeque mutua. Aliud vero argumentum illudque ad probandam vim vteri, ab aliis prorsus destitutam, satis graue, offerunt multiuariae neque minus frequentes *i)* apud

fare." *de morb. mulier.* Lib. I. Cap. 67. Quod praeceptum aliquo modo physiologi explicationem sibi expetit; nimirum pars principii neruini, cui ad augendum musculare robur sua vis est, aliis siue occupationibus siue animi aliorum intentione facta detinetur, distrahitur et frangitur.

h) PETR. CAMPER, viri immortalis! *demonstrat. anatom. patholog.* Lib. III. p. 9.

i) Cateruam exemplorum citatam reperies apud LEVRET *art des accouchemens.*

Part. III. Chap. I. Art. III. Sect. I. pag. 93. ed. 1766. not. a. et HALLER *Element. physiolog.* Tom. VII. Lib. XXIX. Sect. V. §. VII. not. c-l. Aliud est HARVEI *de generatione animal.* p. 366. de quo cf. VAN SWIETENIUM *comment.* in BOERHAAVE *aphorism.* T. V. p. 520. 521. Recentissima observatio (Cl. OHDELI) in SVECIA se obtulit et legitur in scripto periodico: *Veckskrift för Läkare och Naturforskare.* Stockholm. 1785. Vol. VI. pag. 347.

apud obseruatores historiae foetuum vel a morte matris ex vtero protrusorum, licet non omnes eadem verisimilitudinis gradu gaudeant.

Deinde hae ipsae quidem illas secundarias dictas excitant, atque veluti post se trahunt.

§ 10.

Consistunt vero hae ipsae *auxiliatrices* in vniuersali quadam musculorum, eorum autem, qui ad respirationem faciunt imprimis, ad contrahendum sese inuitatione, ita vt totum negotium quasi *spasmi* quoddam dicas, aut genus esse aut formant. Qui *spasmus* quum incidit, auxilium quaerit foemina. Nam quando rem accuratius sumas, artuum dicas contractiones vacillationesque oriri; quibus fit, vt sibi commissa foemina humo insistere cum securitate non possit, quare loca petit, quibus his vacillationibus obuiam ire et vbi se suffulcire possit, viresque, quod dicunt, *figere*.

Verum huius ipsius actionis accuratior paulo contemplatio instituenda, et inueniendum, *quae vires*, et *quomodo* agant.

§ 11.

Sunt autem primo hae vires (§ antec.) eadem, quae respirationis *k*) quibus vti vtitur natura ad respirationem perficiendam, ita nunc respiratione ad eam actionem, quae *sexualis* est, ea tamen exceptione facta, quod hae vires, multo quam quotidiana respiratione fit, magis intenduntur. Sunt vero hae vires, siue *maius*, *instrumenta* virium imprimis *diaphragma*, dein bina *musculorum intercostalium* strata, externorum, internorum. Et hae quidem potiores sunt et frequentiores, velutique quotidianae; quibus in leniori, imo lenissimo gradu natura egeat *l*).

§ 12.

Quando natura talia efficere intendit, quae quotidiana pensa siue labores superant, tum adhuc alias vires reſeruatas easque in promptu habet, quae, vti

k) De his viribus et quomodo eas figi oporteat cf. omnino b. ROEDERER *Element. obstetric.* §. 276 - 282. Et HALLER *Element. physiol.* T. VII. Lib. XXIX. p. 439. sqq. Cf. cum Lib. XXIV. p. 192.

l) Dantur quoque respirationes, quae vel diaphragmate solo (respirationes abdomi-

nales dictae) quales in pleuritide v. g. concipi possunt, vel intercostalibus musculis tantummodo, perficiuntur (laeso aut inflammato v. g. Diaphragmate), sed de his hoc loco sermo non est, quum potius ad pathologicum naturae statum pertineant, nos vero hic de sano et ſueto intelligi velimus.

vti alias ad alia, ita nunc ad id, quod potissimum molitur, in subsidium vocat. Tales vero sunt musculi numero non minus exigui, quam robore valentes, quibus praeter dictos, diaphragmaticum et intercostales, ad augendas inspirationes sua symbola conferre datum est; duplici quidem officio fungentibus, dilatantibus attollentibusque pectoris caueam.

§ 13.

Pectori quidem hi omnes (§ 12.) adhaerent, at insertionis altera pars admodum variat. Sunt I. nimirum aliqui, quos alias aut ad caput aut ad vertebrae demandabis, tales sunt cleido- et sternomastoideus, scaleni, ceruicales descendentes. II. Sunt, quos ad scapulam, ferratos antiquos maiores et minores aut trapezios. III. Quos ad humerum, si binos (vtrimque) pectorales maiores minoresque eosque validos musculos respicis.

§ 14.

At modum eorum actionis et mox ex fabrica habebis, si, praeeunte ita Celeberrimo BERN. SIEGFR. ALBINO, puncta fixa eorum mutabilia et ita assumis *m*), vt modo ad hanc modo ad illam actionem sua praestare possint; ita nimirum, qui capitis flexioni alias cleido- et sternomastoideus, firmato capite, nunc ita actionem suam inuertent, vt costam primam et sternum eleuent; et alias collum ad latus flectentes scaleni tres primas eleuabunt; et qui collum torqueant ceruicales descendentes cum scalenis consentient et ferratus posticus superior in tribus aut quatuor a prima proximis costa, faciet idem. At qui sueto scapulam adducunt ferrati antici maiores et minores harum priores nunc sex costas veras et spuriarum primas duas eleuare poterunt; posteriores autem item in tribus prioribus praeter primam, costis poterunt. — In adiumentum propere-

m) Canones viri summi exstant in eiusdem Classico opere, historiae musculorum lib. I. cap. IX. et ita se habent: "*Stabiles et vi eorum resistentes (partes) conantur quidem loco mouere, sed nequeunt: mobiles mouent ad rationem mobilitatis earum.* Qui igitur a fixa deducuntur ad mobilem, vno tempore mouent vtramque; et si vtraque aequae mouent insigniter; sin altera earum stabiliior sit altera, vt plerumque obtinet, illa quae mobiliior, trahenti musculo facilius obsequitur, moueturque insignius quam altera, et quanto illa mobiliior tanto insignius. Quodsi mutetur naturalis partium stabilitas, mobilitasue

prorsus etiam immutari debet consueta actio musculorum, qui earum partium sunt. Si enim pars quaedam, vel vi aliorum musculorum vel quacunque alia, magis quam quando sibi commissum est in contrariam partem, ac musculus eam trahit firmetur, minus ad eam dimouendam ille valet musculus; et quando magis firmatur eo minus. Et si pars earum ad quas musculus quidam pertinet est, ratione alterius stabiliior, eodem modo firmetur, vt ad rationem mobilioris plane fixa sit, non mouebit musculus ille stabiliorem: si sola firmetur mobiliior, non hanc, sed stabiliorem mouebit; modo sat roboris habeat."

properabit cucullaris, cuius cum portione *superiore* et media scapula leuata ferratorum puncta fixa, quatenus ad scapulam magis adhuc attolluntur, leuataque scapula nunc costae affixorum musculorum leuabuntur simul. — Demum etiam pectorales poterunt, quae alias non fueuerant; nam humero fixo costae et, cui adhaerent, ea parte sternum trahentur altius.

Mutatis itaque musculorum punctis fixis, mutabitur omnis in thorace scena n).

§ 15.

A parte respirationis auxilium quale in partu fit, fere dixi; bina adiciam, quibus non vno modo magnam respirationis (inspirationis autem in specie) ad partum vim esse ostendam. Primum est, quum in *magna* inspiratione pulmones admodum inflentur, sanguinis circulum non solum liberiolem fieri, sed et pleniolem, hincque ipsius rubri laticis in muscularem carnem maiorem influxum esse; et irritabilitatem roburue musculare augeri necesse est. Inde illi parui etiam alias obuui conatus atque nifus inspirandi explicabiles, quum aliquid aggredimur, cui intensioribus viribus opus est. — Alterum vero est, vt illud potissimum instrumentum o), diaphragmaticus musculus, partem *preli* constituat, quo foetus deorsum expellatur; quum altera, qua, ne antrorsum haerescat, prohibeatur, *musculorum abdominalium* sit.

§ 16.

Quorum tamen agendi modum ab istorum (§ 15) actione probe dignoscas; et quacum non ita cohaeret, vt ne ab ista separari possit; quum valide respirare possis, absque quod abdominales contrahas coarctesue. At his adhibitis excretiones, vrinam puta et alui, plus vltra augebis. — A tergo coniicias aliquid posse, constringendo, sacrolumbares, robustos satis musculos.

D 2

§ 17.

n) "Si mutetur naturalis partium stabilitas, mobilitasue, prorsus etiam immutari debet consueta actio musculorum, qui earum partium sunt." ALBIN I. C. quibus ad amissum respondent, quae sagacissime de musculis, quibus ad maiores, vt vocat, respirationes natura vtitur, annotauit HALLERUS *prim. lin. physiolog.* §. 264. ed. illustr. H. A. WRISBERG.

o) At metuendum est, ne illud ipsum fortissimum robustissimumque instrumentum,

tum officio suo, deorsum premendo, maxime satisfaciatur, in contrarium abeat, thoracem inferius coarctando, imo dorsum inflectendo; cui malo vt obuuiam eatur, adesse videntur a tergo antagonisticis vicibus defuncti sacrolumbares et longissimi dorsi, quos insuper in muliebri sexu maiores multo et robustiores reperiri affirmat recentissimus fabricae muliebris scrutator Cl. FID. ACKERMANN *de discrimine sexuum praeter genitalia*, Mogunt. 1788. pag. 87.

§ 17.

His est, vt subiiciam aliam virium classem, etsi minus euulgatam, tamen minus incertam, vbi partium structuram ob oculos habebis, vtpote eorum instrumentorum, a quibus speres, peluis ossa diduci posse. Tale quid videntur efficere tres femoris adductores, longus, brevis atque magnus, pectineus porro, et interni obturatores, qui omnes, quamuis alias, et sueto more, puncta sua fixa siue a symphyssi ossium pubis, siue a marginibus eorundem, siue ab oualis foraminis circumferentia sibi sumant; tamen, firmatis femoribus, et pubis ossa ad anteriora trahere, et symphyisin diducere et peluim laxare possunt *p*). Neque his absimilia Glutaeos posse coniicias, i. e. ilea extrorsum torquere, quando contractiones suas ad trochanteres inuerterint.

§ 18.

Virium itaque tria genera dixi: quarum primum respirationis, alterum abdominalium, tertium eorum est musculorum, qui peluis iuncturas distendere possint: hi vero qua agant ratione, simul declarauimus, quum anatomen adiecimus. Eruitur autem ex his haec altera situs indoles: vt ea puncta, quae in

p) "Trunci nostri fundamentum, quo is „femoribus innititur, ad internam partem „illius femoris, cuius est, eodemque tem- „pore non nihil in priora deorsum inclinat." Ita de Pectineo B. S. ALBINUS Lib. III. Cap. 199. et ita de femoris quoque adductoribus Cap. 200. deque obturatoribus Cap. 203. et egregie quidem et ad machinae fabricam apposite! — verum trunci nostri fundamento ita firmato v. c. quando sedemus, in fulcimentum reclines, vt ad anteriora cedere nequeat? quid fiat necesse est? cedit, quod cedere possit. Nunc vero peluis ossibus per grauiditatis tempora tumidioribus factis, mollioribus, et obsequiosioribus (vt rationibus BLUMENBACH, Viri Clar. obque meos in disciplinis medicis profectus meritiissimi, in *Instit. physiolog.* §. 611. not. * adductis prorsus conuictum me teneo) quidni, cedant ossa, hoc modo praeparata et disposita, quinque vtrinque musculis iisque non parum validis? Magnas autem peluis ossibus, quam per grauiditatem subeunt esse circa mobilitatem et natum inde obsequium mutationes, maxime ab eo inde tempore persuadeor,

ex quo mihi peluis propria inuestigatio puerperae in puerperio emortuae se obtulit, vbi cum in synchondroseos pubis ligamenta scalpello inciderem, multum effluxit et, pro spatio continente, ingens liquoris subalbi spissioris copia. Puerpera multoties iam enixa vltimum partum, ex quo animam efflauit, (nam febris puerperali correpta est) facilem habuit. Alterum mihi visendi exempli eximiae ossium peluis mobilitatis, in synchondrosibus, tum pubis tum sacroiliaticis, occasio se obtulit in Theatro anatomico *Jenensi*, vbi apud virum, in arte sua versatissimum, dexterrimumque LODERUM commorarer. Erat haec primiparae ex febre, ni fallor, puerperali mortuae, quae tunc temporis in theatrum dictum afferebatur. Id tamen, si vllibi vspiam, ita hic maxime monendum esse videtur, vt eiusmodi obseruationes quam proxime a morte instituantur, nimirum vbi tonus partium, ligamentorum puta, et cellulosaee telae minus a machina decessit. Quo a morte remotiore tempore eiusmodi experimenta instituuntur eo minor argumenti vis atque pondus.

in partu fixa musculorum euadant, et suo loco (§ 13-18) dicta, *figantur*, ita, ne ancipiti feratur natura, qua ratione potissimum agat.

Illustratur vero id maxime scapulae, et humeri exemplo, quorum haec ferratum illum anticum, maiorem, efficacem sane musculum affixum habet, qui plurimum potest, quando ita agat, vt digitationibus suis costas attrahat; verum quo pacto hic ita agere potest, quando scapula ipsa pendula sit, cui infigitur? — Par ratio pectoralis est, quomodo hic pectus attollat et thoracis caueam dilatet, si locus, cui inferitur, labascit; istum mouebit, quem mouere plerumque amauit.

§ 19.

Nec satis erit; punctorum fixorum aut insertionum curam habuisse, verum etiam de *ventrum* libera actione prospiciendum est. Absit ergo omne illud, quod contractiones ipsorum inhibere, et coercere et infringere possit; qualia sunt vestitus foeminarum corpora non solum nimis quantum coarctantes, verum etiam omnes stramentorum aut stragulorum aggeres, abdominis siue thoracis siue latera, siue anteriora siue posteriora, circumdantes, et quasi oppugnantes.

§ 20.

Neque acquiescendum vnice in hoc est; vt, de quibus §§ 10-18. monuimus, dicta instrumenta suo quaeque loco *firmantur*, et ea remoueantur (§ 19.), quae liberam ipsorum actionem impediunt, verum oportebit quoque ipsa isthuc *dirigere*, quorsum potissimum vim suam exserant, nimirum in vterum eiusque contenta; alias enim dicas, optima virum instrumenta, male directa incassum adhiberi. Repetere enim ex fabrica iuuabit q), quod musculi diaphragmatis, et abdominalium vires secundum diagonalem agant, cadentem inter dictorum musculorum contignationes, ita vt ipsi parallelogrammatis latera sint. Ea insuper sexus differentia, vt, quod post b. ROEDERERUM r) confirmauit recentissimus fabricae muliebris scrutator s), dicta diagonalis in foemina cum peluis vna eadem-

D 3

que

q) Bene huc respexit Cl. STEIN *theor. Anleitung* Sect. I. Cap. III. *von der Axe oder Zentrallinie des Beckens*. § 69. 70. imprimis.

r) *De axi peluis* programma. Gotting. 1751.

s) Cl. FID. ACKERMANN *de discrimine sexuum praeter genitalia*. Mogunt. 1788. § LXIV.

Neque hanc ipsam lineam directricem, qua foetus ex materno sinu eliminatur, vnā esse eandemque, qua is vsque ad finem partus expellatur, facile concipitur; et quod ipsa vagina eiusque axis diuersa ab ea, quae vteri, sit, cui errori, qui multorum obstetricatorum fuit, potissimum se opposuit Cl. AB HALLER (in *Encyclopaedia gallica* Tom. XXVII. p. 735. Ed.

que sit. Haec itaque linea quasi communem directionem earum virium constituit, quae in vterum agant, et ad comprehendendum facile est, quod hae ipsae vires tum optime agant, ubi linea dicta in vterum ita dirigitur, ut cum axi pelvis, et vteri, et foetus conincidat non solum in vno eodemque plano, verum quando quaevis cum binis reliquis vnam eandemque constituat.

Pone lineam *a. b.* [Tab. I. fig. 1.] veram esse diaphragmatis et abdominalis preli directricem, lineam *c. d.* axem vteri grauidi atque valde propendentis; necesse est, ut haec vis non nisi in vteri segmentum, quod citra et a tergo est, effectus suos exferat; et frustra quidem, ut quo magis is vna cum foetu propendeat, eo minus illud ipsum segmentum euadere debeat. Vires itaque, quae totum vterum ferirent, nunc non nisi ad partem redibunt.

Quare vterus vna cum foetu, quem continet, ita dirigendus est, ut, cum diagonali dicta, axis vteri et foetus vnam efficiant eandemque lineam.

Neque enim hoc intelligendi difficultatem habet: si in pelui caput ita sit positum, ut axis ipsius, prolongata foetus, cum linea directrice, et axi pelvis coincidat, nusquam loci caput allisurum, siue ad anteriora sit illud, siue ad posteriora, siue ad latera pelvis. Quod ipsum partus facilitatem non parum iuuabit.

Dirigendae itaque vires ita sunt, ut aequae omnes eum in locum conspirent, per quem elicere onus natura intendit.

§ 21.

Quantum situs ad vires faciat, fere dixi. Addam vnice: ipsas dictas vires vergente imprimis sub finem partu, praeter modum increfcere, ut nullum in vita humana paris conatus exemplum sit *t*). Noua hinc deducitur situs indoles atque proprietas, nempe ut id, cui incumbit insititue nixus grauissimos edens firmissimum sit, ne, tanta virium potestate, destruantur et corruant ipsa validissimis nixibus opposita fulcimenta.

§ 22.

Ed. FELICE) et quod quo magis foetus descendat ea ipsa plaga decrefcet et minor euadat, quam abdominales muscoli feriunt. Nasci itaque linea oportet, ex duabus viribus producta qualis nasci debeat, si vna vis decrefcet, (quae sub ipsa arcus ossium pubis regione prorsus nulla est) altera vero vna eademque maneat; i. e. talis quae parabola

sit aut parabolae propior, et cuius viam vel ipsius vaginae segmentum simul dictitat. —

Cf. Tab. fig. 2. 3. *Explicat.*

t) “*Nixus*” inquit Cl. AB HALLER “*ut nullum in vita humana, paris conatus exemplum sit.*” *Element. Physiol. Lib. XXIX. Sect. V. § XI.*

§ 22.

Vbi vero eo peruentum erit, vt iam summi dolores *u*) excruciare matrem futuram ceperint, attendendum erit, ne, quantum a parte situs, sumtus dolorum vltra modum augeantur, siue noua dolorum genera veteribus adiicicndo, siue praesentes intendendo. Quam ob rem *molli*a substrata sint, ita tamen, vt ne mollities firmitati cedat.

§ 23.

Partus insuper epigenomena interdiu post se trahit, mali haud raro ominis, quibus adnumeranda sunt animi deliquia, et quae inter maximi aestimanda est rubri laticis profusio. Refert itaque, ne dictis epigenomenis situs non solum non ansam praebet, verum vt ipse praesentia cohibeat, futuraque praecaueat. Quod equidem tum praepremis obtinebitur, quando situs parturientis confestim mutari, et transfigurari in alium possit.

§ 24.

Siquidem partus ratio ea est, vt pars quaedam contenta ex cauo continente ipsam excludatur et eliminetur, alia exsurgit circa situm obseruanda cautela; vt omne istud remoueatur, quod in exitu dicti corporis obicem ponere queat; quod autem tum, quando, cui cedendum est retro, coccygi *v*) locus datur.

§ 25.

Qui porro in mentem sibi reuocabit, partum perducere ad finem haud posse, ni vna cum liquorum, qui vtiles quondam fuerunt, nunc autem inutiles et superflui, et excrementorum, quorum aliqua perpetua veluti, vt amnii liquor

u) "Ita vt, quod veteri epigrammate expressum legimus, partus dolores etiam lapis sentiat" (οδινων και λιθος αισανεται) *Florilegium Epigramm.* Lib. I. c. 14. — Quantum autem dolorum nimia intensio nimiumque augmentum ad partus infelicitatem faciat, de his audiendus omnino b. ROEDERER: "Potest quoque mors puerperam prehendere, si dolores pariendi modum nimis excedant, ab impedimentis partui positus nati. Omnis autem dolor nimis vehemens et immanis tandem abit in distentionem nervorum quatum plerumque adhuc magis impeditur partus spasmis motus naturales puerulentibus, vias obserantibus et foetum in malum situm compingentibus; vnde aegro-

„tantes conuulsae, compressis obstructisque „cerebri vasis, ex apoplexia moriuntur." de causis necessario mortem inferentibus in *Ex. Opusc. med.* T. I. p. 111.

v) Ossis coccygis in partu retro cedentis dignitatem ante alios bene perspexisse videtur gynaeceorum scriptorum vnus: LUDOVIC. MERCATI *de mulierum affectionibus.* Madrid. 1504. (SPACHII *collection.*) "faciliorem item reddi partum ex optimo parturientis situ, quin immo maxime id parturitioni conferre experimento comprobatum est: nam cum ad partum faciliorem necesse est, vt vulua dilatetur, idque a parte anteriore quam paucissimum fieri possit, superest, vt *caudae os* ad posticam partem extendatur." Lib. IV. cap. 3.

quor et sanguineus cruor, reliqua autem aduentitia nec ita perpetua, veluti alui et vrinae, insecutura expressione et promanatione, quae sibi commissa matrem inquinant, et in squalorem abeunt, hinc quoque operam dabit is, cui cura partus commissa est, ut in omnibus quae circa situm, *mundities* seruetur. Id quod etiam natura sibi exposcit apprime talis, qualis est foeminarum.

§ 26.

Vtpote delicata, munditiei studens, facile sentiens; verecunda, in hac autem vitae ipsarum conditione, si in vlla alia umquam, potissimum *w*). Quare cauendum prouide est, ne ea qua praestat sexus sequior animi teneritudo, et qua est nostris temporibus indulgentia, ut virorum curae se committat, vlllo modo offendatur, aut in malam partem accipiatur. Cura itaque gerenda est, ne quid insit situi, quod terrorem incutiat foeminae, neue quod tristitiam ipsi inducat, neque quod ipsam pudore superfundat. Quae tres quaeque animi affectiones diuersimode detinere partum, aut in peius vertere, et alienas turbas inferre possunt. Absit dehinc: omnis constructio enormis, quasi portentosi aut magnifici, imo horrendi quid prae se ferens. Exulet omnis apparatus rerum, quibus carere facile possis, quaeque siue aspectu siue tumultu foeminae molestias inferre possunt. Accedit hinc ratio noua, quare situs, ut iam monuimus (§ 21.), firmissimus sit, ne crepitationibus aut corruendi minis parturienti curas excitet aut angores faciat. Ipsa constructio talis sit, ut alienis i. e. adiutricibus manibus vix indigeat. — Neue in mentem veniat, id maribus velle perficere, cui foeminae sufficiunt.

“*Turpe*” enim “*est, in omni arte (nec minus in obstetricia), sine vlllo profectu magnam adhibere turbam; magnum spectaculum polliceri!*” *x*)

§ 27.

Et haec quidem potissimum ad matrem referenda. At respiciendum quoque ad foetum est. Scilicet ne hic mali quid ex situ percipiat, quando protrusus huc illucue allidere, vnamque alteramue partem corpulculi impingere grauiusque laedere possit — porro, ne ex ipso situ exitus infantis aut retardetur praeter modum; aut acceleretur.

§ 28.

w) Egregie DE LA MOTTE, cui longo usu naturam rimari muliebrem contigit: “une femme, qui a de la pudeur, n’étant à rien plus sensible, qu’à cette précaution negli-

gée, dont l’idée lui reste souvent plus longtemps, que celle du mal qu’elle a souffert.” Livr. I. cap. XXV. ed. in 4. p. 136.

x) HIPPOCRATES *de articulis*.

§ 28.

At enimvero, quum partus naturalis aequae ac praeternaturalis, auxilio *obstetricantis* carere non possit, curam quoque eo dirigi oportebit, ne aditus obstetricanti, pro ea, quam ferre debeat, ope, denegetur, isque liber abunde atque commodus sit: ut ne ea corporis positura indigeat, quae ipsi vim inferat, eumque praeter necessitatem defatiget. Omnis enim, qui siue a parturientis siue ab obstetricantis parte impenditur frustraneus labor, ab operis, quod potissimum intenditur, expedita administratione auocat. In ferenda vero ope aliqua partui propria velutique priua sunt, alia vero communia sunt auxilia. Prioris generis habentur: perinaei sustentatio, solutio funiculi ab infante, et placentae a matre; ut nil dicam de peragendis, quas casus quivis praeter naturam accidens, sibi sumit, siue manu, siue instrumento operationibus. Posterioris generis ea auxilia sunt, quae, licet in vnoquoque partu facile obuia, cum ipso partus negotio absolute non cohaerent; v. g. venaesectionis suscipiendae necessitas.

Optimus itaque, postulati modo dicti ratione habita, situs talis erit, in quo vndequaquam subueniri parturienti possit.

§ 29.

Situs qualis ratio respectu *matris*, et *foetus* et illius demum, qui opem ferat, habenda sit, exposui: verum, ut et de *loco* videatur, superest; cuius iam particulam modo (§ 38 sub fin.) tetigisse, mihi videor. Bina adhuc addo. Primum, ne collocatio ibidem fiat, ubi aeris permeantis iniuriis parturiens exponatur, id quod fit imprimis, si inter bina spiracula, altero aerem extus frigidiorē suscipiente, altero calidiorē transmittente, intermedia aut ex aduerso collocetur. Alterum, ut a lecto, in quo puerperium transigatur, non multum remota sit.

§ 30.

Et his equidem mihi absoluisse videor ea, quae ad generalia situs pertinent; et quae vel alias cum situ sibi volunt y), qui non nisi necessaria sibi sumat; vtilia non praetereat, deque eo quod in adiuuando partu commodum sit atque opportunum, nec non de decoro, pari modo passuque prospiciat.

Praemissis itaque his generalioribus specialiora tractabimus.

CAP.

y) Cf. STEIN y. cl. *Beschreib. seines Geburtsstuhls* p. 7.

CAP. III.

Situs varia genera.

§ 31.

Pariunt autem foeminae aut peperisse sunt visae: I. *erectae*; id ipsum autem genus dupliciter se habet: aut enim *pedibus* insistentes pariunt, aut *genibus flexis* innixae. — Video equidem hoc situs genus a plerisque rei obstetriciae auctoribus enumerari, a paucis expendi et absolui. Ab vno assumi tanquam bonum, ab omnibus improbari. Inter relata tamen lego talem situm fere coniugum barbararum aliquarum gentium esse, quae inter ipsa itinera ambulantes peperisse sunt visae 2). Et hoc modo partus antiquitus fuisse celebratos variis, nec prorsus infrequentibus Classicorum locis a) fere inducimur. Experimur quoque situm hunc puerperarum negotii adhuc expertum esse; deinceps earum, quarum partus ex improviso praecipites dantur; denique furtivi partus tanquam excusationis causam subterni b).

§ 32.

Neque vero parturientium, quae pedibus insistant, vna ratio est. Sunt enim (peragi namque ita haud posse videtur, ut non aliquo modo parturiens in vnam alteramue corporis sui partem innixa, aut corpore flexa se teneat): quae brachiis, versus anteriora flexae corpori alicuius firmiori c) siue mensa sit isthaec, siue paries, siue lecti margo, siue lumbi humerique alius personae, partus doloribus sese opponunt.

In tali parturientis collocatione quorundam d) consilium est, ut obstetrix genibus innixa, a posteriori, parturienti auxilium ferat, foetumque excipiat.

Erant, quas erecto corpore parieti dorso inclinatas, ad partum ingruentibus doloribus, accinxisse sese videbamus.

Quo

2) Ita de *Ostiacis* J. BERNH. MÜLLER: *Leben und Gewohnheiten der Ostiaken in WEBERS verändertem Rußland*. Francof. 1721. T. I. p. 197. de *mulieribus Arabum* d'ARVIEUX *memoires par le J. B. LABAT*. Paris. 1735. T. III. p. 308. de *americanis septentrionalibus*; *Allgemeine Historie der Reisen zu Wasser und zu Lande* p. 31. T. XVII.

a) Pertinent huc setae Graecorum Latinorumque dicendi formulae: *πιπτειν*, *καταπιπτειν* eis vel *επι γην*; *χαμχιπιπτειν*, *χαμχι-*

πτειν; *ολισθειν* vel *εξολισθειν παρὰ μητρος εις την γην*. — Cadere de matre in terram; procidere in tellurem, humi proiectum iacere, et his similia, de quibus cf. TRILLER *Clinotechnia medica antiquaria* p. 216. 217.

b) L. HEISTER *institut. chirurg.* Pars II. p. 1040. not.

c) V. HOORN *Siphra och. Pua.* p. 47. edit. RIBBENI.

d) VAN HOORN l. c.

Quo melius eodem modo i. e. pedibus insistentes parere mulieres possint, constructio excogitata fuit singularis sequens: superiori nimirum aut inferiori hypocausti tabulato bini laquei affigebantur e), quos redeunte quouis dolore ambabus manibus arripientes, deorsum sursumue attrahere solebant. Eiusmodi constructionem olim in Nosocomio celebri Parisiensi *Hotel-Dieu* locum obtinuisse inter relata lego f).

§ 33.

Descriptione itaque hac primi generis situs exhibita aggrediendum id est, ut situs eiusdem diiudicatio ad datas suo loco (§§ 6-29.) normas mox subiiciatur. Ad perspicendum autem facile est:

Quoad vires suffulciendas hunc situm non sufficere, adeo ut nullus isthoc minus sufficiat; nam pleraeque partes veluti sibi commissae omni sustentatione, quae extus subueniat, prorsus destituuntur; utpote quae ad scapulas, potissimum ad pectus et dorsum; id quod vero iis obtrectat, quae (§ 18) necessaria duximus esse. Quare hoc situs genus

Pluribus g) ministris indiget, quae siue dorsum siue femora tenentes, parientem ob vacillationes tueantur et defendant, quibus annumerata nondum est, quae obstetricantis officio fungatur, et quae utensilia ad partum subministret. Ita ut absque 5 aut 4 hominibus partus foeminae hoc modo dispositae absolui nequeat.

Vires aliquae consumuntur ad ipsam erectam posituram, quae non solum violentior est ea, quae sedendo fit, aut recumbendo; verum etiam musculos abdominales, in eiusmodi corporis habitu, instar veli tensos, a libera ipsorum contractione prohibet h).

Obstat hoc situs genus (in iis praesertim, quibus propensio vteri facile ad anteriora est), quo minus vteri axis cum ea coincidat, qualem pelvis esse; et diaphragmatis et abdominalium musculorum, vnam eandemque diximus. Quod secus respondet iis, quae de dirigendis viribus (§ 20.) exposulauimus.

Neque aliter esse potest, nisi quod ex hoc multo, quam ex alio situs genere magis doleant parturientes, quum suffulcimenta et compressoriae pilae a posteriore (offis sacri) regione absint, ex quibus interdum egregie refici mulieres obseruamus.

E 2

Vti

e) TH. PYL. de praestantia situs parturientium in lecto. § XXI.

f) FRIEDS (patris), *Vorlesungen über die Lehre von den Kreisstühlen und Kreißbetten*. p. 277.

g) Ita probae ceteroquin notae auctor quatuor personas — usque ad quinque expetit, quarum binae quaelibet femora suffulciant; binae brachia, vna dorsum.

h) GÜNZ de comm. part. situ. Cap. V. § II.

Vti vero commoditati parturientis maxime, ita etiam obstetricantis, obest hoc situs genus, qui corporis habitu non minus admodum ipsum defatigante, verum etiam, ad ipsam opem ferendam, inconuenientissimo vti cogitur.

Quod autem praecipuum est: summo non solum parientis, sed et ipsius infantis periculo coniungitur talis foeminae figuratio; tum ob impetuosas sanguinei fluenti ex vasis vterinis effusiones, quorum in memoriam vocanda est maior in statu grauiditatis amplitudo, et ad aortam descendentem vicinitas; tum ob placentae violentissimam a loco implantationis ipsius auulsionem; tum ob insequentem facile vteri inuersionem. Accedit his non absque summo vitae discrimine coniuncta ipsiusmet infantis ex vtero eiaculari, in humum proiectio, i) vt hinc facinoris impiissimi anfa excusationis praebeatur k), quod infanticidii est. Verum haec quum ita sint, quod eiusmodi positura iis, quas boni situs proprietates suo loco voluimus, omni ex parte repugnet, vix vereor, num aliud excogitari poterit, vitiosius non solum, verum et periculosius.

§ 34.

Ad alterum genus transeundum est, quod et priori dicti loco species: *parturientis* nimirum *in genua prouolutae*. Quod genus a paucioribus video in censum referri. A pluribus omitti l) iisque egregiis auctoribus. A quibusdam apprime commendari m). Ab aliis reiici prorsus et irrideri n).

Possunt autem huius ipsius situs duae animaduerti species, quarum *mitior* vna, altera vero *violentior*.

Mitior, qua foemina aut prorsus erecta aut paulum ad anteriora inclinata genibus suis innititur, caetera eadem obseruans, quae de superiore situs genere annotauimus; ab assistentibus plus minusue adiuta atque firmata. Talis situs est, quem innuunt DE LA MOTTE, DEVENTER, RICHTER o) vv. cll. alique.

Violentior altera, qua non solum genibus flexa, sed ita flexa est, vt, capite maxime supino, calces fere clunes attingant, et vermis ad instar recurvata

i) Exemplum refert P. DIONYS *Traité general des accouchemens*. p. 214. Similis casus videtur infantis, vna cum placenta funiculo adhaerente, in flumine reperti ap. ALBERTI *systema iurisprudentiae medicae*.

k) Cf. HEISTER loc. cit.

l) Ita post alios etiam a Cl. STEIN.

m) Sic inter recentiores imprimis a DE LA MOTTE.

n) Ita de situ, quem praecipit SCIPIO MERCURIUS, SOLINGEN *Embryulcia vera*, p. 55.

quam *funambulorum et petauristarum dicit esse* (een koorde dansers of Springers manier).

o) Qui huius situs ad corrigendam vteri retrouersionem, (quae in grauidis a 3 ad 4. mensem animaduersa est) magnam vtilitatem primus euicit *Chirurgische Biblioth.* IV. Band pag. 237. Quibus adde observationem Clar. WILlich, qui hac foeminae positura in dicto malo cum felicitate usus est. *Chirurg. Bibl.* B. V. p. 132.

vata mulier fit. Talis situs est, cuius effigiem exhibere SCIPIO MERCURIALIS p), qui hunc situm potissimum vrget, nullus dubitauit, adeo foedam aspectu, vt licet haec nostra omnimode exornare et perspicue reddere annisi simus, huius effigiem nostris inserere, induci non potuerimus.

§ 35.

Quod verò ad huius situs diiudicationem pertinet. Is similibus, imo ex parte iisdem premitur difficultatibus, quæ priori loco dictus, nisi quod dicas ob minorem genitalium ab humo distantiam, minus delabentis foetus periculum esse. Vbi vero humi s) partum foemina peragit, hocce modo collocata, ad auxilium ferendum adhuc ineptior redditur priori, licet minus periculosus. Abdominales muscoli, quorum vis in partu absoluendo tanta est, nimis quantum tensi a libera ipsorum actione prohibentur. — Concipias tamen ab altera parte, id quod hoc situ effici possit, non parum esse; tensis nimirum femoris iis musculis, qui in pelvis anteriore parte punctorum insertionis alterum habent, neque ipsis parum validis, vtpote femoris adductoribus vtrimque trinis, pectineisque binis, vt quo magis reclinata hoc modo incurua foemina sit, eo efficaciores fieri hos, scilicet pubis ossium ramos deorsum extrorsumque trahentes, facile assequaris. Ita vt hoc situs genus vtilitate sua non careat, vbi pelvis imprimis superiorem aperturam ampliorem concupiscis; siue sit, vt foetus capite margini ossium pubis superiori insit, ad naturam ceteroquin recte vergente, aut obliquo capite q), aut facie prima sese offerente et fronte ad superiorem marginem ossis pubis allidente, qualem suspicor casum DE LA MOTTE fuisse r), in quo se hunc situm, cum fructu, adhibuisse praedicat.

Fuerunt, qui in obesitas hunc situm magni fecerunt t). Vtut tamen sit, multis hic situs peccat, quæ nimis non dura solum, sed et dira dicas esse. Ita vt his, quæ in communi vita mollia et commoda habere assuescimus, nimium auerletur. Quod autem hoc in situs genere pudicitiae contrarium est, mitigari potest, foeminam in lectum deponendo, fuetis ampliorem velis vndique obductum, et quem imperialem alias vocant.

E 3

§ 36.

p) *La Commare o raccoglitrice*. Veronae. 1642. p. 159. Fig. A. rediit dein iterum in SEB. MELLI *Commare Levatrice*. Venet. 1766. Tab. IX. fig. III. — in WELSCHII tamen SCIPIONIS libri versione non extat; licet iste cum SCIPIO consentiat. pag. 433. 434.

q) STEIN *Practische Anleit.* § 510.

r) Obs. CXXII. p. 230. Ed. in 4.

s) Huius loci historia mulieris est apud PHAEDRUM *Fabell.* XVIII. Lib. I. quæ vera historia fuit teste PLUTARCHO in *Præcept. Nuptial.*

t) Ita imprimis SCIPIO Mercurialis; et qui eum secuti MELLI; WELSCH.

§ 36.

A (§§ 32) inde genera situs diximus fere erecti. Nouum nunc dicendum est, et vsitatus longe, et cui suafores praesunt praeclarissimi artis antistites, nimirum, quod recumbentes foeminae sequuntur. Neque ne huius quidem aut vnica ratio est aut vnicus modus. Sunt enim:

Quae supinae i. e. dorso recumbentes pariunt. Situs hic *supinus* audit.

Quae ad latera, *lateralem* hunc volo, qui et alias sub *Anglici* nomine inclaruit.

Sunt demum, quae *pronae*, i. e. in ventrem *procliuēs* parturientis munus obeunt.

§ 37.

Comparatione autem nunc aliqua instituta vniuersi huius generis, quod vt recumbant foeminae praecipit, cum iis, quae pridem recensui, primo fere obtuitu in oculos cadit, multa ipsi inesse quam prioribus praestantiora, ita vt omne istud, quod dirum et periculosum in prioribus, a parte matris non minus, quam infantis insit, euitari atque declinari possit. Nam neque delabentis grauitur infantis, neque haemorrhagiarum, neque prolapsuum inuersionumque neque aliorum huius generis malorum ansam exhiberi perspicies. Vti vero ab hac, quae periculi minoris, parte integro satis facit hoc situs genus, ita ab altera parte varia se offerunt, quae siue munditiem (nam proprio cruore innatantem matrem dicas) siue plenariam genitalium libertatem, siue liberam auxilii vndique ferendi opportunitatem spectes, desiderabis.

§ 38.

Propositis his generalioribus huius generis, de singulis speciebus despiciamus. A) Earum situs, quae dorso incumbant numerus varietatum, quas auctores excuserunt, tantus est, vt calamo has vix attingas. Binos huius speciei modos indico, inter se notabiliter discrepantes, et quos inter reliqui, intermedii cadunt. I. Eorum, qui parientem iuxta totam lectus longitudinem incumbentem volunt *u)*. et II. qui transuersim eandem lecto imponi, ex vetere CELSI *v)* consilio praecipiunt, quem modum imprimis *Galli* sunt sequuti. — Verum in his diuersimode consilia auctorum ludunt: Sunt enim qui exten-

fis

u) ALBUCASIS P. 2. Cap. 76. PAUL. AEGINETA Lib. VI. de re med. Cap. 74.

v) Lib. VII. cui assentierunt B. RONSEUS Cap. 23. DALECHAMP annotations sur les operations Cap. 74.

sis *w*) prorsus femoribus ipsam incumbere volunt; alii dependentibus *x*) retractis *y*) alii, plusque minusue diductis; et haec quoad femora. — Alii in genibus flexas parturientes volunt, imo ita, vt calces ipsis natibus alligentur *z*) fere ad eorum modum figuratis, qui, calculo laborantes, methodo *Le Catiana* inciduntur; alii nimis quantum reflexas et in posteriora retortas.

§ 39.

Quod equidem ad illa diuersa, quibus hac in situs specie ludunt, foeminam collocandi consilia attinet: prorsus ea reiicienda sunt, quae partes, quas suffultas esse oportet, prorsus sibi committunt, quale quid faciunt, qui femora dependentia volunt; neque probandum eorum consilium est, qui vinciri parturientes ad lectum, aut calces natibus strenue loramentis iungi iubent, quale quid foeminarum natura tenera non sustinet; neque boni quid consulunt ii, qui capite adeo retorto parientem collocandam sibi sumunt, vtpote causam inde malo porrigentes, foemineam pulchritudinem admodum dedecoranti et defoedanti; bronchiarum puta inflationi; colloque intumescenti, ab aëre in thyroideae glandulae foramina impulso.

§ 40.

Multo itaque meliori situ vtentur, si quae possint et debeant, suffulciant, femora dependere non sinant, verum corpori haec cuidam duriori innitantur, neque extensa prorsus, neque prorsus incuruata; modicum tamen genibus flexis, neque iis adductis et coadunatis, vt ne infanti exitum occludant, neque praeter modum diuaticatis: coxam eleuatam habeant, et caudae os liberum sit, capite non retorso, verum potius ita disposito, vt cum dorso vni eidemque plano succumbat, et vbi vis nixuum nimia vrget, potius ad anteriora inflexo et cernuo. Verum eadem hac corporis dispositione uti possunt siue medium per lectum, siue transuersim hoc uti volent.

§ 41.

B) Alia mihi situs species exponenda est, *lateralis* dicti, a BURTONIO maximi facta, ita vt ab eo inde tempore 1751. potissimum inclaruerit et deinde etiam sub *Anglici* situs nomine venerit, cuius nunc imaginem ad plura virorum, qui in arte praecelluerunt, exemplaria adumbrabo; SMELLII, JOHNSONII, HAMILTONI et cl. demum *praeceptoris*.

Foemina

w) PETR. PIGREUS lib. VII. Cap. 6.

y) FABRIC. *ab Aquap.* Part. I. de Operat. Cap. 85.

x) DALECHAMP p. 323.

z) ROD. A CASTRO de morb. mulier. cap. 2.

Foemina in latus vnum alterumue, quod tamen sinistrum *a)* ut plurimum amant, oblique per lectum *b)* incumbito, ut genitalia, qua posteriora sunt, marginem lectus *c)* attingant, truncus medium (ni mauis oblique) per lectum tendat, eleuato paulisper capite dorsoque *d)* femoribus genibusque abdomini approximatis *e)* aut ita tantillum adductis, ut cum lumbis ad angulum rectum *f)* incidant; puluinoque, prius calefacto *g)*, diductis ad angulum = 72 grad. ex praeceptoris cl. consilio. Ipsa parturiens mantile, plicatim circa postem lecti ductum *h)* manibus arripit. Ad latus lecti tertia aliqua *i)* statuatur, quae pedibus parturientis instar fulcimenti sit, aut, ne turba mulierum, mala haud raro consuetudine, lectum parturientis obruentium, praeter necessitatem increseat; scabellum *k)* ad inferiora grabati ponatur, cui pedum plantas obuertat, et, urgente dolore, fortiter impingat. Ipse autem, qui obstetricantis munere fungitur, a latere aut paruo sedili insidet *l)* aut quam ipsius corporis posituram praefereunt *m)*, ad marginem lecti, qui vbi sinistro latere (sinistrum autem ut plurimum amant) dexter erit vicissimque, genibus innitens, opem suam praestabit.

§ 42.

De vtilitate autem huius situs ipsum, qui alias eundem maximo encomio effert, iudicantem audiamus BURTON: Conferantur inter se binae pelues cum annexa cuius vertebrae columnae; altera in anteriora proni hominis, altera stantis aut recta insidentis. Facile apparebit in ista quantum sacrum os retro cedat, eaque hinc peluis apertura, quam inferiorem dicunt, vna cum minoris pelueos ambitu, increseat; capacitatem itaque caui aucta, cui caput impactum haeret, frictio et ad parietes dolentes pressio non poterit non imminui, ipsa autem capitis protrusio accelerari, cum parturientis leuamine haud mediocri.

At enim addere iuuabit, quod praeteruisum fuisse a BURTONIO fatendum est: Etsi inferior apertura peluis ex hac partium relatione immutata augmentum aliquod nanciscatur, tamen ab altera parte superiorem aperturam, ob proeminentiam ossis sacri (d. fig. 4.) introrsum adauctam, coangustari et coniugatae

a) SMELLIE *Treatise*. p. 200. JOHNSON *System of Midwifery*. 1769. p. 196. nullum aliud latus agnoscit. HAMILTON *Treatise of Midwifery*. Lond. 1781. p. 170.

b) JOHNSON, BURTON. l. c.

c) BURTON.

d) JOHNSON, HAMILTON.

e) BURTON, qui prorsus ad abdomen adducta genua expetit.

f) JOHNSON.

g) IDEM.

h) IDEM.

i) BURTON.

k) JOHNSON.

l) IDEM.

m) Ita imprimis BURTON, qui situm hunc commodiorem expertum esse asserit, vir experientiae XVII. annorum.

iūgatae quid detrahi: quae nimirum caput a suo, in peluim, introitu non solum prohibere, verum iamiam ingressi descensum inhibere; et nimis quantum retardare, imo inclauationis quamdam speciem gignere possunt. Quare ex his colligimus: eximiae huius, quam praedicat BURTON vtilitatis, tum modo locum esse, quando pelueos superiorem aperturam caput non tam attigerit, quam iam superarit; et hinc conuenientissimum esse, hunc ad situm tum demum accommodare parturientem, vbi iam tertium quartumue stadium partus initium ceperit.

Et si autem ex isthoc collocationis modo lucri quid in partus subleuationem redundet, reticendum tamen non est; in commodum simul nasci, quod, bene iam perspiciente et annotante ipso W. SMELLIE *) in alio situs genere, cuius ante mentionem inieciimus, abest. Nimis enim quantum ea linea, quam directricem alias muscutorum abdominalium et diaphragmatis virium diximus, et quae in modicum recumbente foemina medium inter scrobiculum cordis et vmbilicum cadit, a pelueos axi aberrat et deorsum tendit. Quam ob rem in tardiori sic dicto partu Gallicum situm patrio praefert SMELLIE.

§ 43.

Arridet hac in situs specie egregie data genitalibus libertas, quae licet puluinis clunibus subiectis vel in sedente, vel dorso recumbente parturiente obtineri aliquomodo possit, manca tamen plerumque euadit nec omnibus numeris absoluta; substratorum enim mollities maior minore efficit, vt genitalia, propria grauitate deorsum tendentia, foueam substratis continuo imprimant, qua fit, vt a libero ad ipsa accessu prohibeamur.

Porro autem lateralis hic Anglorum situs id priuum sibi sumit, quod pudicitiae parturientium vtut haud raro intempestivae, egregie obuiam eatur, scilicet ne vultus sibi oppositos habeant; et quae partum agit, et qui opem fert.

Denique iis vteri obliquitatibus, quae ad latus sunt, eximie medetur. Ita vt hoc modo nodum solui posse existimemus (qua de re iam olim publicam admirationem suam professus est cl. STEIN n), qui Anglorum principes aliqui artis obstetriciae auctores o) obliquitates vteri, quarum, quae ad dextrum la-

tus

*) Opere citato. pag. 202.

n) *Pract. Anleit.* § 127. zu bewundern ist, verba sunt v. c. daß es fast scheint, als ob diese Lehre von der schiefen Lage der Gebärmutter von einigen Engländern habe wollen in Zweifel gezogen werden, u. daß Smellie unter andern nicht die geringste Erwähnung davon gethan.

o) Ita SMELLIE in operis citati introductione pag. II. vbi, contra DEUENTERUM existentiam obliquitatis vteri, tanquam nonens practicorum, (et quod ex falsa hypothese assumerit,) negat; quam ob causam grauius bonum SMELLIE adoritur popularis ipse BURTON (*Système nouveau & complet de l'art des accouchements* ed. LE MOINE Tom. II.

latus p) omnium frequentissimae habentur, sicco adeo pede praeterierint r). Hi etenim, ut laevo latere foemina incumbat, ad vnum omnes praecipiunt. Quibus autem factum est, ut, si quae adfuerit ad dextrum latus obliquitas, oculis ipsa subduceretur. Quam tamen coniecturam non tam ad me, quam ad virum cl. FISCHER, praeceptorem nostrum aestumatissimum, referendam esse, candide agnoscimus.

§ 44.

Ultima tertii generis species restat, *proni* nimirum in anteriora situs. Vix quid singulare habet, nisi quod verbum exprimeret. Bina tamen momenta adiicienda sunt: ut brachia, anteriora versus, in corpus aliquod firmiter incumbant, dein ut femora probe diducta sint. Tota vero isthaec parturientis dispositio non inepte comparabatur ab exercitato in arte viro cl. PEU s) cum ea, qua

p. 59-86.) qui ipse (op. cit. T. I.) obliquitatem vteri ad dextrum latus obseruauit. — Ut tamen sit magna SMELLIE fides est, qui 1150 per vitam suam partibus adfuisse refertur, quum DEVENTERUM raro in auxilium vocatum fuisse constat (vide SMELLIE *introduction*). Accedit hic quod SMELLIO longe alia fuerit parturientes collocandi ratio, quae ipsius mali detectioni obstat. Neque porro alii Angli obliquitates vteri magni faciunt, ut laterales imprimis vix verbis, ne dicas capitibus pertractent; ita JOHNSON, PUGH, HAMILTON. Mirum tamen est, quod inter Anglos, SMELLIE coetaneus, B. EXTON, nosochomii obstetricii praefectus medicus, non solum plenius ac apud alium vix reperitur, omnes diuersas vteri obliquitates recenset; verum etiam propriis singulas casibus illustret; DEVENTERIANAE tamen doctrinae admirator. (Eius *New and general System of Midwifery* in four parts. Lond. 1753. 8. p. 88-104.) Licet itaque ex his constet, obliquitates Anglis prorsus non ignoratas, imo ipsis obseruatas fuisse, tamen id saltem ex his deduci potest, rarius hoc malum in Anglicis terris obuiam esse; ut itaque probabilitati coniecturae nil decedat.

p) Qualisnam vero causa sit huius frequentiae vteri dextrorsum fundo suo obliquati in recentiora usque tempora aenigmaticè propositum fuit; licet iam anatomico cultro eruta fuerit 1742 a b. HUBER (*Commentat.*

de hymene et vagina uteri rugosa p. 17.) qui olim in anatomico theatro *Göttingensi* HALLERI a lateribus incisor fuit; et quam in intestini recti, vnaque cum ea parte coli, quae sub S. Romani nomine venit, in sinistrum latus descensu, quo vterus dextrorsum cedere cogatur, inuenit. Eandem opinionem dein in *Elementis* suis recepit b. RÖDERER; et accuratius adhuc exculta est a binis Gallicis scriptoribus SOLAYRES et BAUDELOCQUE (*l'art des accouchemens* T. I. p. 93. 94.) — Interea tamen haec obseruatio non ita constans est, ut ne exceptionibus ludat. Ita in quatuor aut quinque exemplis se vterum vidisse (de sano, non impraegnato dicit), qui potius ad sinistrum latus accesserit affirmat GÜNZ (*prolus. de utero et naturalibus foeminarum*. p. 4. Lips. 1753.); et idem annotat "quod si vterus inueniatur ad sinistriorem partem conuersus, intestinum ad dexteriores recuruatum esse" (p. 5.) — Vteri (puellae 14 annor.) dextrorsum inclinantis ob singularem colli vteri incuruationem recentioribus adhuc temporibus obseruatum et depictum specimen reperitur in J. O. JAHN *de situ uteri obliquo* diss. Helmstad. 1785. 4. in tab. adiecta.

r) Ita BURTON, SMELLIE, JOHNSON, HAMILTON suo quique loco citati, quibus adhuc accedunt PUGH *Treatise of Midwifery*. Lond. 1754. p. 8. EXTON p. 59.

s) *La Pratique des accouchemens*. p. 108.

qua alias ad incidendam ani fistulam vtuntur chirurgi. In hac autem situs specie prolem a posteriore excipi ab obstetricante consentaneum est.

§ 45.

Nimium tamen modo memoratam speciem a solito et vsitato more deflectere, quam vt mulieres ipsa consuescant, facile perspicitur. — Obstetricanti aliquam commoditatem affert, quum pronis manu cubitoque peracta exploratio facilius cedat, quae minus hoc quam alio modo distorquetur t). Erant hinc, qui infante pedibus praeuium se offerente leuaminis quid pro obstetricatore sperabant u). At huic consilio limitationem adiicies, cum ad artis correctiora praecepta w) manum oporteat pro pedum vario situ modo supinam, modo pronam introduci; pronam, vbi calces ossa pubis respiciunt; supinam iisdem ad os sacrum vergentibus. — Quibusdam in casibus hoc vti situ prae aliis conducturum esse aestimandum est: siquidem orificium vteri ad anteriora vergit (situm vteri ad posteriora hunc dicunt x). Qui autem aliis in mentem venerit, quod in eadem obliquitate resupinari foeminas voluerint, non comprehendendo y). — Haud prorsus inepte hanc situs speciem commendat DEVENTER, vbi vmbilicalis funis praeuius, caput inter et sacrum os intercipitur z). — Quare autem is situs in auxilium vocetur, sicubi valgi aut vari mulierem deformarint, nimis ab aliquo [PEU] a) vniuersaliter dictum esse videtur. — Pronas vult collocari parturientes, quarum vaginae vlcere dehiscunt alius b); scilicet ne plaga exulcerata a foetu perfricetur, et dolor dolori superaddatur. Quid, vbi exulceratio aut in anteriore vaginae pariete sedem suam fixerit, aut vndique malum vaginae superficiem defoedauerit? Non itaque multum hic a situ posse praestari existimabis, siquidem caput infantis vaginam vndique expleuerit.

F 2

§ 46.

t) GÜNZ. *de comm. part. situ.* p. 46.

u) GÜNZ loc. cit. "causam et rationem hanc allegant, pedes infantis, qui manu immissa conquiri debeant, et qui vel ideo difficillime in quocunque situ deprehenduntur, quia manus brachiumque in angusta illa flexuosaque via ita, vt stupida fiant, comprimantur, cum fundo vteri super ossa pubis pendere, adeo manu supina immissa minus contigi posse; contra si manus prona demittatur, quod in prono mulieris situ fiat, et conquiri pedes et attrahi posse, in

„hac re omnes Medici Anglos sequi, mulieresque pronas collocare debent, ex eorum praeceptis."

w) STEIN *Pract. Anleit.* § 366.

x) IDEM ibidem § 353.

y) MAURICEAU *Observations sur la grossesse* rel. Obs. XVIII. CCCLXXI. CHAPMANN *essay of Midwifery.* Cas. V. et VI. GIFFARD *Cases* CXXX.

z) *Nouum lumen obstetric.* Cap. 38.

a) l. c.

b) EUCH. RHODION *de partu hominis* c. 4.

§ 46.

Quartum nunc foeminam parturientem, ad partum, figurandi genus volo, scil. quem ex aliquorum praescripto *insidendo*; et primum quidem I) in genua alius, peragat. Hanc situs speciem in Batavia quondam legimus adeo communem fuisse: vt PETRI FORESTI c) temporibus 1599. Delphenſes mulieres mercede conducerent, quae in gremium, enixuras, exciperent. Quem morem ibidem et anno adhuc 1691. obtinuiffe confirmat C. SOLINGEN d), qui has mulieres proprio termino *Schootsters* i. e. mulieres alias in gremio fouentes, dicit, appellatas fuisse. Idem hic situs est, quem inter Italos pauperibus imprimis commendat SCIPIO MERC. e). In Anglia adhuc nouissimis temporibus huic situi locum concessum fuisse, ex historiis vidimus, quas CAR. WHITE f) enarrat, cui foeminae hoc modo prolem enixae “*delivered upon the knee of an assistant*” continuo dicuntur. At eundem situm iam optimum commendabat BENJ. PUGH g), quocum consentit AB HALLER h), qui hunc situm se aliquoties expertum fuisse de seipso dicit, mariti puta potius, quam obſetricatoris munere functus. DE LA MOTTE hunc situm ad partus tardiores commendat, eumque multis laudibus extollit i). Ad ipsum autem sequenti modo foeminam adaptat: “Mulier fortis in sella sedet brachiata, parieti admota, ipsius cruribus diuaricatis, superinsidet quae foetum gerit, eamque dicta mulier sub axillis amplectitur; et ne nimium pectus a lateribus comprimatur, puluinar huic et brachiis amplectentibus interponitur; pedes firmiter tenentur, genua eleuantur, et diducuntur — Et hocce modo iam ingruente proximo nixu ab infante parturiens liberabatur.”

e) *Opp. omn.* Francofurti 1660. fol. p. 749. Lib. XXVIII. Obf. 70. de partu difficili ex magnitudine facto. Commendant hunc situm ad ani et vteri maiorem amplificationem, vt extra moueri cauda possit. Quam ob rem mulieres non debeant inniti in illa parte, sed lumbis vel coxis sustentari a viris fortioribus per brachia. “Nostrae Delphenſes mulieres habent mulieres fortes ad sustentationem destinatas, vt praegnantem in sinu sedeant vel potius libere sustineantur, vt sic facilius parere possint. Nam quum sedent vel decumbunt illius ossis, caudae, amplificatio impeditur.”

d) *Ampt en Pligt der Vroedvrouwen* p. 369. Hier in Holland, in sommige Steden, hebben sy expresse Vrouwen, Schoot-

sters genaemt, die haer in plaats van een Kraem Stoel laten gebruyken, en op welckers schoot de Vrouwen verlost werden.”

c) *La Commare* l. c.

f) *A treatise on the menagement of pregnant and lying in women.* London 1773. 8. Cap. XI-XV.

g) *Treatise of Midwifery.* p. 7. vbi hanc situs rationem *posture* vocat, “*which I have often found to be a very advantageous one, in a long tedious difficult labour.*”

h) *Bibliotheca Chirurgica.* T. II.

i) Lib. II. Cap. 12. Obf. 120. “C’est ma situation favorite” dicit de ipſo “dans le travaux longs.”

§ 47.

§ 47.

Vtut tamen sit, varia huic situs speciei inesse, quae ipsum aegre admittant, mox apparebit. Est enim, quod fulcra deficient, tum quibus pedibus inniti, tum quae manibus arripere posset parturiens. — Opus itaque est pluribus iisque adiutricibus manibus, quae siue ad femora siue ad brachia sustinenda praesto sint. Peccat hinc aduersus ea, quae putabamus, merito a situ commodo paucisque indigente hominibus, exigi posse. Quis assistentis puerperamque excipientis vice fungatur? num maritus, vtrum mulier. Pauci maritorum erunt certe, qui excruciatæ suae mulieris dolores ferre, imo ipsam in gremio sustinere possint, quin animo linquantur. Innotuerunt mihi, qui ne aspectum quidem perpetientis maritæ ferre potuerunt, ne dicam, eam vim eumque numerum nixuum. — Virum, robustum, substituunt alii; quod verecundiae repugnat. — Obseruationes WHITEI numerum sistunt haud mediocrem infeliciū casuum, quorum, imprimis ob placentæ solutiones, quae inde nascebantur, difficultates — tristes euentus fuerunt. Non mirum hinc, quod ipse cl. WHITE 1) hunc situm a natura parturientium maxime alienum esse iudicauerit. Munditiei quoque aduersatur, siquidem, vbi aquae emanarint et sanguis proruerit, tres in periculo sunt, ne inquinentur.

§ 48.

Altera species infessus est, quando sella vitur, siue vulgaris sit isthaec et alios vsus habens, siue proprie ad hunc scopum excogitata et affabre facta.

At pensitatis aliquantisper iis, quae super hac specie disputari possint; et comparatione adiecta earum, quae pridem recensuimus, mox inuenietur; et munditiei maiorem sellae insidentibus gradum esse; et si fulcris suis rite instructa sella sit, minori ipsam adiuuantium numero indigere imo et reliquis incommodis; quae assidentis supra et parturientis erant, sella vtentes superfederi.

§ 49.

Qualia tamen cunque sint ista commoda, ex nouo hoc situs genere redundantia, [quae siue a parte obstetricantis siue parturientis afferantur, id tamen negandum non est, *Infessum* stricte sic dictum (eum verum talem vocamus, in quo femora cum abdomine sub angulum rectum incidunt, et qualem sellae peruerse constructae saepius dictitant) variis contaminari malis atque damnis, non

F 3

certo

1) WHITE Cas. XI-XV. Quibus recensitis, expressis verbis adiicit: "women in a state of nature would not think of bein de-

livered in a upright posture or upon the knee of an assistant."

certo minoribus iis quae suo loco in alio situs genere, quod erectae pedibusque insistentes sequuntur, vituperauimus, qualia partuum praecipitationes, profusiones sanguineae, inuersiones, vteri prolapsus. Pone enim faeminam erectam aliam, aut in pedes insistentem, aut genibus fultam; alteram assidentem ita ut femora ad truncum recta incidant, quae ad genitalium dispositionem eadem haec erit, aut certo non multum diuersa.

Verum ex his, quare assidentis mulieris situm non solum fugerint, verum etiam in exilium miserint multi adeo auctores, effectus similes aut prorsus eosdem, quos tristes alias erectis inque pedes insistentibus mulieribus accidere animaduertimus, commemorantes, in propatulo est.

§ 50.

Ex his autem inducimur eum stricte sic dictum infessum prorsus reiciendum esse, et loco ipsius *quintum* situs genus substituendum, ex binis, tertio quartoque conflatum; i. e. neque assidentis prorsus, neque supinae mulieris, qui ob praestantiam suam ab omni fere aevo commendabilis videbatur non infimi subfelli auctoribus *m*). Vtpote qui situs ab altera parte ea incommoda, quae partum nimium praecipitem dant, mitigat; ab altera vero utique iis indulget, quae ab infessu stricte sic dicto in partus accelerationem boni sperari possunt, a foetus deorsum tendentis aucta grauitate *n*).

§ 51.

Et his quidem ab inde § 30. pro scopo satisfacisse me arbitror iis, quae ad diuersa situs genera pertinent. Omnibus autem simul sumtis, quae hactenus prolata sunt, ad certa quaedam momenta redeunt, quae in adhibendo qualicumque situs genere unicuique obstetricandi probe ante oculos obuersentor: Aliqua nimirum horum situum genera fontica, imo prorsus periculosa et cum vitae discrimine, tum infantis, tum matris esse iuncta; quale genus erecti et istius imprimis, quo utens pedibus parturiens insistit.

Ex

m) MOSCHION Cap. 13. RANCHINUS de morbis in partu, p. 134. Galli inprimis PARRAEUS de hom. generatione Cap. 26. MAURICIAU, AMAND, PEU p. 162. PORTAL pratique des accouchemens p. 36. Cf. GÜNZ p. 17. not. i.

n) Et hoc quidem boni inesse Gallorum situi agnouit etiam SMELLIE, lateralem situm

alias laudans, *Treatise* p. 202. In this position there fore, inquit, the weight of the waters, and after the membranes are broke, that of the child's head, will gravitate downwards, and assist in opening the parts. Quod idem confirmat ex nuperis Anglorum obstetricatorum Celeberrimus DENMANN on natural labours. Lond. 1786. p. 28.

Ex diuersis tamen situs istis generibus eorumque speciebus; aliqua esse; quae suas sibi *indicationes* et *contraindicationes* sumant; quae partim peculiari cuius compagis muliebris constitutioni; partim aliquibus in ipso partu superuenientibus; partim topicis genitalibus vitiis (quorum siue ad augmentum siue reditum peruersi situs usurpatio ansam praebebit) superstruendae sunt. — Quae asthmaticae et hydropicae his erectior o) positura conueniet; — quae ad animi deliquia procliuēs, et quae conuelluntur facile, his declinior; nec non, quarum inferiores artus tument. — Quibus praeceptus partus minatur aut sanguineae profusiones superueniunt, his decumbendum; nec non iis, quarum partus vteri aut prolapsus aut inuersio insequitur. — Quibus obliquitates sunt, pro ratione obliquitatis situs respondebit, ex aduerso oppositus. Ita quae vaginae prolapsu, siue integer sit iste, siue completus siue incompletus, dedecorantur erectus situs concedendus est nullo modo. Neque affideant, quarum prolapsus ad anteriora est; neque pronae cumbant, quibus in posteriore pariete idem. — Imo si integer est i. e. ab omni parte dictus prolapsus, capite et humeris humiliores accumbat, clunibus eleuatoribus p). — Neque iis, quarum vaginae parietes vlceribus dehiscunt, perinde erit, an locus, quem vlcus perreptat, a parte foetus, qui vaginam permeat, prematur nec ne; vt saltem aliquod mali lenimen speres, quando in iis partus temporibus, quod tertium et quartum assumitur, in contrariam partem alterique oppositam decumbat.

§ 52.

Interea tamen, nisi ex modo prolatis quaedam nimium vrgebunt, plures conueniet situs tentare, quum absque *manifesta causa* fieri interdum obseruatum sit, quod in vna alteraque positura foeminae partum ad finem perducere nequiverint, quum id in tertia, a prioribusque diuersa, potuerint. Ita apud DE LA MOTTIUM q) foemina, quae neque erecta, neque assidens, neque supina partum expedire potuit; (adeo vt quacuis ex his posituris frustra tentaretur, et potius partum ex his retardari obseruaretur) illico et mox peperit, simulac in genua prouoluta, brachiis manibusque puluinari superimpositis, voci naturae obtemperaret.

§ 53.

o) Erectissimam, i. e. prorsus pedibus insistentium commendat DE LEURY apud TILLES de Tourette T. I. p. 110.

p) Ita malo medendum praecipit. EXTON pag. 105.

q) Livr. II. cap. XII. Obs. 119.

§ 53.

Cedendum porro moribus est, siue priuati sint isti siue publici. Sunt, quae iam multis abhinc partibus, situs quodam genere cum felicitate vsae sunt, ad artis fundamenta, neutiquam comprobando, quas ad nouum aegre adducas. — Apud quasdam vero nationes vniuersa situs genera morem obtinuerunt.

Ita nos *Germani* infessum parturientium ab omni fere aeuo amauimus, quem morem et *Bataui* sequuntur.

Galli situ ex infessu et decubitu quasi mixto, potissimum a *DIONYSII* et *MAURICEAUI* temporibus in nouissima inde tempora vti pergunt, et qualem fere lectus dicitur; verum ita et in recentioribus temporibus *Itali* r), licet hi olim nullo prorsus definito generi adstricti fuisse videntur, quum monitu *SCIPIONIS* et assidere, et decumbere, et in genua sese prouoluere parturientibus ipsorum permissum sit s).

Angli suum situm lateralem reliquis anteponunt, quem et exterorum multi sibi imitandum duxerunt, eum imprimis, qui ad sinistrum latus.

Sueci, a quo tempore *VAN HOORN* artem, ex *Parisiensi* schola in patriam, inuexit, vtplurimum *Gallico* situ; aut *Gallico* admodum appropinquante vti didicerunt. A quo autem tempore *Cl. SCHÜTZERCRANZ* ex *Anglia* redux artem renouauit, anglicum situm passim arrisisse et ascitum fuisse, a fido teste comperii.

§ 54.

Denique probe respiciendum erit, qualisnam id partus genus sit, quo situ vti velis; vtrum naturalis, an praeter naturam sit iste. Quorum in isto probe attendendum erit, an ea, quae a parte virium esse debeant, rite se habeant, et ad artis praecepta. In hoc vero virium minor habetur cura, ita vt haec, quae ad virium fulcimen, subtrahi possint et omitti, ne ipsarum intempestiuo vsu turbas inferant iis, quae vertere et in melius redigere instituit manus operatoris.

§ 55.

Tandem, quo vsque in partus negotio peruenerit mulier, explorandum erit, priusquam ad certum quoddam situs genus ipsam adstringas. Hac etenim ratione habita, situs genera distinguenda sunt, *mutabilis* (*die veränderliche Geburtslage*) et *constantis* (*die ständige Geburtslage*), quam diuisionem vidimus imprimis vrgeri a *Cel. STEIN* s). Quoniam itaque in partis stadio, num primo alteroue,

an

r) *J. NESSI arte ostetricia. Venez. 1785.*
pag. 72.

s) *Theoret. Anleit. § 562.*

an tertio quartoue versabitur, intererit. *Velamentis hinc nondum, ruptis, aut ad minimum ad dirumpendum pronis; neque capite adhuc ita delabente, ut orificii corona cingatur*, non videas, quid obstet, vrgeatue, quo minus proprio arbitrio foemina sibi committas, ita, vt situ vtatur, quo velit. Poterit itaque ante aquarum eruptionem, modo assidere, modo decumbere, vel, quod laboris progressum admodum iuuabit, modo ambulare. Quam primum vero dicta partus periodus incepit, situi tradenda mulier est, quem tunc cum alio permutare, ob matris pariter quam infantis securitatem, non oportebit; et quo continuo vtendum, vsque tum ad finem partus perductus fuerit, et qualis esse debeat, quem *constantem* diximus.

Quod autem inter ambulationes totum partus negotium absoluere optimum sit, ad populares Gallicae gentis errores pertinere videbatur, quibus iam suo aevo obuiam iuit, artis olim praeclarum lumen, LEVRET t).

Quae adhuc in initio laborum versantur, cum fructu ambulabunt; naturae stimulum addentes, quum reliquis situs generibus, vtpote quietioribus, lentorem potius negotio induci animaduersum sit.

Crampo affectis (quod malum Galli *d'inquietudes dans les jambes* vocant) ambulatione mederi obseruatum est. LEVRET.

Velamentis iam ruptis, ambulationibus porro nullus locus, tum ob partus accelerationem et praecipitationem, tum ex facili ab aquis defluentibus refrigerio.

Quarum artus inferiores aqua turgent, his ambulatio mali molestias adauget.

Neque iis, quarum partus sanguinis defluxionibus comitari solent, ambulationes e re esse facile perspicitur.

Breuis staturae et male conformatae, ex MAURICELLI u) consilio, ad situm constantem non admittentor, nisi tam fero, quam fieri id poterit; aut certo non ante velamentorum disruptionem. Hinc per cubiculum ambulent, et, vires quantum permittant, brachiis sese anterioribus sustineant. Id enim facientes, facilius respirabunt, et dolores efficaciores reddent, quam in lecto subsidentes, quasi in glomerem coactae. Ita vt ambulatio omnibus iis aduersetur, quae et alias, vt iam suo loco dictum, situm erectum sibi aduersarium habent.

§ 56.

t) LEVRET *Essay sur l'abus des règles générales, et contre les préjugés, qui s'opposent aux progrès de l'art des accouchemens*, à Paris

1766. Art. IV. *de l'utilité et du danger de faire marcher les femmes en travail.*

n) MAURICEAU *Observations* p. 263. ed. 1721. 4.

§ 56.

Quae hucusque dixi, ad FIGVRATIONES praegnantium diuerfas potissimum referenda sunt, ita tamen, vt vix coërcere me potuerim, fellae lectiue mentionem passim iniicere. At altera pars eorum, quae situm constituunt, dicenda restat, illa FVLGIMENTA aut STABILIMENTA, quibus in data figuratione parturiens continetur.

Posses autem haec ipsa quidem in *actiua* diuidere et *passiua*. Quorum ista talia sunt, quae propria vis regit, homines puta; et quos iam dixi; quando aut situm foeminae in genua alius assidentis, aut quando foeminam erectam et in pedes sistentem a pluribus iuuandam esse indicaui. Incommoda, qualia horum sint, etiam suis locis tetigi; quum ob praegnantis verecundam naturam et ob multitudinem aegre ferantur.

Illa *passiua* vero instrumenta, hominum ingeniis excussa, aut *scamna* sunt *mensaeue*; aut *lecti*; aut *fellae*; aut ex binis postremo loco dictis composita, quae *lectifellae* posses dicere.

Quorum omnium antequam integrum recensum exhibeam, non puto, aliquid me humanae curiositati prorsus indignum suscipere, si earum historiam aggressurus sim.

S E C T I O II.

C A P. I.

Succincta cubilium sediliumque obstetriciorum historia. a)

§ 57.

Vti cuiusvis historiae pertractionem faciliorem reddi putant maxime hac ratione, quando series earum rerum, quae inter gestas referuntur quasi in stadia sua dispescitur, ex quibus, qualis sibi campus emetiendus sit, veluti e loginquo assequi, et in quibus sub decursu subsistere et ab ingresso itinere sese colligere possit is, qui peruestigandae historiae operam in se suscepit; ita etiam e re esse putavi, si morem hunc secutus ero eorum, qui historias pertractandas sumserunt. Quod consilium eo minus reor reprehensum iri, quo maiorem copiam eorum, quae ab omni fere aeuo hac in re excogitata sunt, sub ipso decursu disquisitionis meae offenderim.

Tria autem potissimum perspicere contigit: tardos nimirum progressus, ubi summum attingere putes facillimum fuisse, quum quotidiana experientia meliora edocuisse confestim debuerit; deinde vero quantum et hic inuentis et inuentiunculis luserint ingenia humana; hinc reperto iam, quod optimum fuit, repertum fuisse haud raro deterius.

Prima itaque inuentionis *epocha* ea sit, quae fellae aut machinae cuiusvis ad partum subleuandum peculiariter constructae prima, vtut obscura vestigia sistit.

*Alter*a est, qua fellae obstetriciae propria voce prima mentio fit.

Tertia demum, ubi fellae obstetriciae prima effigies exhibetur; a quibus inde ad nouissima tempora historia perducenda erit.

G 2

§ 2.

a) Varia imprimis ad antiquam cubilium sediliumque historiam facientia contulerunt J. G. GÜNTZ comm. cit. *de commodo parturientium situ* pag. 7 - 20. et b. D. W. TRILLER *Clinotechnia medica antiqua*. Francof. et Lips. 1774. 4. § 142 - 170. p. 203 - 246. et

NICOL. VAN DER EEM diss. med. inaug. *de artis obstetriciae hodiernorum prae veterum praestantia ratione partus naturalis*. L. B. 1783. 4. Cap. II. *de adminiculis in partu*. pag. 45 - 54.

§ 58.

Inter ea vero, quae primae periodi vestigia principem locum obtinet vnus sacri codicis: Exodi II. cap. 2. qui ad crudelissimum PHARAONIS mandatum respicit et quem ita vulgo interpretantur. "*Hebraeis parturientibus si opem feratis, easque super sellas videatis, quod si masculus fuerit ipsum occidite.*" Qui locus ita versus vtique ostendit, ad partus negotium expediendum sellas Hebraeis in vfu fuisse. At quum locum etiam ab aliis *b)* pro scopo nostro excitatum inuenerim; neque et vsque in recentiora tempora *c)* ab omnibus vno eodemque modo; ego quidem, licet consentientes vtique ad sensum exhibitum repperierim plurimos, diuersas in partes trahi deque eo, quod hac in re pro vero assumendum sit, dubius fieri caepi. Et dein quum propriis me viribus hac ex diffensione expedire non posse facile perspicerem; adeundum mihi aliquem esse et talem censui, qui linguarum earum, a quarum cognitione me remotissimum teneo, probe gnarus et in interpretandis sacri codicis locis versatissimus esset. Neque in quem posse me feliciter incidere, quam in Illustrem EICHHORNII, hac in vniuersitate linguarum orientalium publicum celeberrimumque professorem, non perspexi, nec habui. Quare adii virum humanissimum, cuius consuetudinem, quotiescunque ea mihi contigit, semper suauissimam expertus sum, ipsique ea, circa quae haesitarem, proposui.

At ille, non solum locum huncce ad veterem et vulgarem interpretationem vtique sibi stare, illico iudicauit, verum etiam sententiae suae demonstrationem adhuc peculiari scheda communicauit, ita vt quibus impraesenti viri cl. humanitatem melius remunerari, vel quae meliora nunc ad illustrandam ipsam huius loci interpretationem afferre possim, quam propriam viri cl. in hunc locum commentationem meis adiiciendo, non videam; sunt autem ipsius viri cl. verba haec: "OBNAIM erat Hebraeis vocabulum proprium certi fedilis generis vel parturientibus foeminis, vel obstetricibus in partu sublevando, maxime et figulis (Jerem. XVIII. 3.) consueti. *Sedilis* notionem imprimis commendat locus Exod. I. 16. vbi vel obstetrix vel foemina parturiens est *super* Obnaim: hinc facile patet in altero etiam loco Jerem. XVIII. 3. in fedilis notione esse subsistendum (*vidi figulum figulina formatum SEDILI insidentem*), quamquam orationis contextus *rotam* figuli admitteret (*vidi figulum in ROTA efformantem*), siquidem (quod tamen analogiae legibus repugnaret) OPHAN *rota* ad OBEN explicandum in subsidium vocare liceret. Reliqua omnia

b) EEM, TRILLER, GÜNZ. l. c.

c) Ita in versione, quam adornauit vel ipse Eques illustris MICHAELIS, *Teutsche Uebers. des alten Testaments*. T. I.

omnia quae de Obnaim, ad locum imprimis Exodi I. 16. illustrandum a viris doctis ventilata sunt, ad meras coniecturas redeunt. Incertum adeo est, vtrum de *sedili obstetricis* an de *sella parturientis feminae*, sermo sit. Posses etiam vertere, vel *si vos sedili* (vobis obstetricibus consuetae) *insidentes cernitis puerum nasci* vel *si a foemina sellae parturientium* *insidente cernitis puerum nasci*, quoniam nec AL OBNEHEM *super sedili vestro* (obstetricum) nec AL OBNEHEM *super sedili earum* (feminarum parturientium), sed sine addito pronomine AL OBNAIM *super sedili* (si cernitis) legitur; hinc coniecere posses fuisse OBNAIM *sedile et parturientibus feminis et obstetricibus* ad partum subleuandum commune, adeoque ex duabus partibus compositum, quam coniecturam etiam forma nominis dualis commendare videtur. Idem transferri potest ad OBNAIM *figuli*, vt similis in loco Jeremiae obuia ambiguitas tollatur: *vidi figulum sedili*, ipsi structurae ad figulina formanda aptatae iuncto, *insidentem*. Dicat forsitan aliquis, haec tamen veterum interpretum suffragiis non confirmari. Verum nec opus est, vt eorum auctoritatem multum curemus, cum luce meridiana clarius sit, eos Exod. I, 16. de sensu exprimendo magis, quam de versione verbali sollicitos d) fuisse; et Jerem. XVIII, 3. assumpta rotae notione ex OPHAN, nomine prorsus alio f), ignorare se falsos esse, quid OBNAIM vere significet. Nec facilis et certa vocabuli, de quo quaeritur, etymologia in promptu est; adeoque ipsi punctorum vocalium auctores in eius origine definienda haesisse, censendi sunt ideo, quod ex OPHAN, vocabulo prorsus diuerso, *Komets*, primae consonanti adpictum, petiisse videntur. Ex vulgari quidem lexicographorum ratione thema est, EBN *lapis*. Et potuit etiam, si in prima antiquissimorum hominum, quibus primam linguae hebraeae culturam debemus, simplicitate parturientes foeminae *lapidi*, tamquam sellae a natura peractae, insidebant, parturientium sedile postea artificiosius a lapide EBN nomen ducere; fieri etiam potuit, vt progressu temporis sella ad parturiendum commodior ex duabus partibus compacta pararetur, adeoque nomen ad illud designandum frequentatum formam dualem indueret (quae tamen deriuatio punctorum vocalium auctori non placuit, quoniam scribere noluit ABNAIM); verum quid impedit, quo minus *Aleph* praeformatiuum sit, vt in ipso OPHAN multisque aliis adeoque a themate *extruxit* verti possit: 1) *structura*, dein 2) *sedilis quoddam ex duabus partibus compactum genus*, parturientibus maxime et figulis frequentatum. Saltem ex eodem themate dialectus Arabica

G 3

formauit

d) "Alexandrini: καὶ ὡς πρὸς τὸ τίχτειν (ad sensum bene). Vulgata: et partus tempus aduenerit. Syrus: cum incuruat se ad pariendum Chaldaeus in ruptura" quod responderet Exod. Cap. 38. vers 27. 28. 29. 30.

f) "Cum rota contulerunt: CHALDAEUS, SYRUS, VULGATA et HIERONYMUS in commentario."

formauit *struaturarum* nomina, quae ad confidendum inferuiebant, v. c. ΜΕΒΝÁΗ et ΜΑΒΝÁΗ *stratum* peculiariter ex corio concinnato factum, imprimis ad quod *consideri solet, aut latunculis ludendi, vel cibum capiendi ergo.* Et haec quidem sunt, quibus lucem asperit, tenebroso loco vir cl. Licet autem iam ante eum inter alios maxime vel ipse b. TRILLER g) annis fuerit, ut eundem sensum loci vindicaret, tamen haec eadem, quae protulit, ad meras coniecturas pertinere, neque ex puris solidorum interpretum (utpote veterum Iudaeorum, Rabbiorum) fontibus hausta esse, vir illustris adiecit. Neque videndum est, quo iure statim eandem fellam plicatilem voluerit felix alioquin verbi diuini interpretes ERBELO-
rus h), etsi eiusmodi fellae plicatiles inter vtenfilia *Romanorum* recenseantur. i)

§ 59.

Prolatis nunc iis, quae ad sacri codicis vestigia, excitanda est series locorum in scriptis *Hippocraticis* reperiundorum, non quidem genuinis, verum iis, quae ex *Halleriana* censura ad dubia saltem referuntur. Et primus quidem locus extat, in libro *de superfoetatione*, quem librum, vna cum illo SORANI, fere primos habent rei obstetriciae graecanicae fontes k). Locus ipse autem ita se habet: “At si secunda (Χωρίον) non facile excidat, ea, quoad fieri potest, ad foetum propendeat, puerperaque veluti super lasano l) collocetur. Sit autem in altum quid exstructum aut comparatum m), ut foetus propendens suo pondere vna secum eam extrahat.” n) —

Alter vero locus est in lib. I. *de morbis mulierum* cap. 67. “Insidere oportere foeminam ubi partus dolores maxime vexant.” In eodem autem capite lecti ipsius famosi, *concussibilis* constructionem atque usum proponit sequentibus:

“Quassatio (σεισμοί) quoque fuerit ex usu” (de abortu autem dicit, si propter grandaeuitatem aut situm transuersum foetus ex vtero discedere nolint). “Concutere (σειν) autem hoc modo possis:

Deli-

g) *Clinotechnia med. antiq.* ubi ab inde pagina 225 - 244. verborum nimietate vix perferendus.

h) Apud ALMELOVEEN *antiquitatum e sacris profanarum specimen.* Amstelæd. 1686. p. 92.

i) Apud CHIMENTELLUM *de honore Bisell.* in tabulis adiectis. GRAEV. *thesaur. antiq. Roman.* T. VII.

k) SIEE *Geschichte der Entbindungskunst aus d. Französischen* T. II. pag. 8. et 24.

l) Pro sella familiari ad ventris onera exoneranda sumi videtur aut tripode ollario, aut simili quadem in altum exstructa sella, in quam puerpera desideat, ut foetus sua gravitate dependens, vna secundam secum extrahat. FOES. oec. HIPPOCR. sub voce λασανον.

m) Quod ipsi lasano impositum sit; ut distantia matris ab humo augeatur, et foetus, sibi commissus, eo liberior proprio pondere dependeat.

n) A quo tamen consilio certo abhorrebit emendationis artis quisque peritus.

"Deligendus primum est lectus o) editior (κλινη ὑψηλη p), isque firmus, et in quo, quum substraveris, mulierem decumbere iubeas supinam."

"Tum vero pectus et axillas etiamque brachia antrorsum comprehendere fasciis, aut lato quidem molliori loro ad lectum alligare, et cingere eodemque modo crura simul recuruare, et sic continere iniecto in malleolos vinculo."

"Quae quum apte composueris, ex tenerioribus virgultis fasciculum conficies, aut huic quid simile quid tam belle adornabis, vt qui humi lectus consternitur, nulla ex parte conspicuus esse queat, vt ipse pedibus tamen, qui sub capite q) sunt, humo adhuc inhaerens sit ac contiguus." r)

"Ac postea tum mulieri praecipendum erit, vt manibus lectum prehendam, ac etiam edito ad caput cubili ita statuatur, vt videri possit in pedes ipsa propendere, attamen ea cautione atque industria, vt mulier non corruat."

"Iisce peractis et ita constitutis ac elato in sublime lectulo, exinde supponenda erunt a postico phrygana, quae, quam maxime fieri poterit, erectum lectile contineant."

"Vt vero etiam mulieris pedes terram non contingant, illi intus in constrato lecto et phryganis s) conseruentur."

"Vir autem robustus eum attollat, hinc et illinc scilicet ex utroque pede t), vt ad perpendicularum lectus decidat plano et aequabili modo, ne quid in eo rum-patur diuulsum."

"Concutere vero tum maxime oportebit: simulatque pariendi vrgebunt dolores."

"Quodsi embryones statim exciderint cessandum prorsus: sin minus, decet ex interuallis concutere et in lecto suspensam continere."

"Itaque explicato modo ista peragenda videntur, si ipsi decedant et recte et naturā duce."

Tertius et huic similis locus est libri: *de foetus in utero mortui exsectione t)*; postquam enim de foetu transuersim posito, aut brachio prodeunte, sermonem praemisit "concutiendam hoc" (a priori diuerso) "modo mulierem suadet.

Super

o) Sine potius *Sponda*. Cf. DAMMII *lexicon Homer.* et *Pindar.* sub hac voce.

p) Veteribus, saltem latinis duplex lecti species fuit *cubicularis* et *discubitorius*, quorum hic illo sublimior. VARRO *de ling. lat.* Lib. VII.

q) Προς κεφαλην textus graecus habet ap. CORD. RHEM. quare melius vertes *ad vel ante caput*.

r) Ita quidem locum vertit PETRUS CORDAEUS RHEMUS, (qui in dilucidando hoc libro

multam operam posuit), aegre tamen intelligibilem, ni mauis ita verti: "*ne videat parturiens lectum prorsus humi substerni; ita tamen, vt pedes (lecti nimirum) ante caput parientis humum (reapse) attingant i. e. non interposito aliquo fasciculo ex virgultis.*"

s) "Sarti tecti" — quod translatore ad-iiciebant — superfluum, quum de his textus graecus fileat.

t) Περί ἐγκατατόμης ἐμβρύου. Opp. HIPPOCR. edit. CHARTER. Tom. XII.

Super tenui linteo substrato mulier reclinanda: alio superinieſto, quo eius pudendum obueletur: et vtrumque crus tenui linteo circumtegendum et vtraque manus. Duae autem mulieres vtrumque crus apprehendunt, et aliae duae vtramque manum, deinde eam ipsam non minus, quam decies concutiant. Postea vero mulier in lectum reclinetur, ita vt caput deorsum, crura autem sursum habeat et mulieres omnes, dimissis manibus, crura apprehendant, eamque crebro in lecto concutiant, facta in humeros reiectione, et in ampliorem locum foetus concussus conuertatur, vt naturaliter prodire possit."

Quartus denique est: libri I. cap. 66 *de mulierum morbis*: "Quum retrudere et vertere voles supinae reclinatae molle quiddam coccygis subſternere oportet, atque etiam lecti (κλινης) pedibus aliquid supponere, quo altiores, a pedibus decumbentis esse queant; sed et coxae capite sint altiores, nullum vero capiti cervical subſit; adeo prospiciendum, quum vero retrusus fuerit foetus et huc et illuc circumagatur, ſublatis lapidibus, pedibus lecti suppositis, et eo, quod coxis ſubditum fuerat; et lectum, et coxas in pristinum ſtatum reſtituito capitique puluinar supposito, atque talia hoc modo curato."

§ 60.

Ex his autem *Hippocraticis*, ſiue vera, ſiue ſuppositia ſint, adductis locis, colligendum est: I. Inſeſſui multum dare HIPPOCRATEM, aut quiſque citatorum locorum auctor ſit, quum a) non ſolum foeminas parturientes non niſi in vltimo partus tempore [nam hoc est: *ubi dolores maxime vexant*] u) inſidere mulierem perhibeat, verum etiam in b) placentae aegra ab vtero deceſſione, vt fellae ſuperinſideat, ſuaſor ſit conſilii vtut mali. II. Sellae quidem, ad partum ex ſcopo aſſabre factae, mentionem ipſum iniecere nullam, at tamen ſellae etiam aliis vſibus inſeruientis, *recubitorii* nimirum, *διφρε ανακλιτε*, et *perforatae* ſimul, *τετραπνημνε*, aut *laſani*, *λασανε*, ipſius; ita vt hinc coniecturae, ſellas vere obſtetricias, ex laſanis ortas, multum roboris atque veriſimilitudinis accedat. III. Praeter ea loca autem, quae ad inſeſſum proprie reſpiciunt, adhuc bina alia occurrere, lecti famoſi et *concuffibilis* merito dicendi v), propoſitionem exhibentia, cuius

u) *De morbis Mulier.* Lib. I. cap. 67.

v) Superſtruxit (qualis nimirum eſt iſthaec ſuperſtructio) concutiendarum parturientium conſilium, ſententiae, qua rationem foetus in matris vtero fere eandem eſſe ſibi perſuaſum habuit, qualis nucleoli oliuae intra ampullam haerentis (qua comparatione vſus eſt in Lib. *de morb. mulierum*) et aegre excutiendae. "Quemadmodum etenim, inquit, ſi quis immittat officulum oliuae (πυρήνα) in

ampullam oris perangusti (λήκυστον μμοσόμεον) oleariam, non facile eſt, vt iſthinc transuerſum eximatur; eodem plane modo parturienti graue eſt, ubi oblique foetus vertitur: etenim difficile eſt ipſum exire. Lib. I. Sentent. X. p. 144. ed. CORDAEL. — Caeterum cum concuſſionibus ſuis multa ipſi quoque res eſt paſſim in *Libro de articulis*, quem conf. cum tabb. adieſt. in ed. CHARTERII. T. XI.

cuius dein vsurpatio, vtut intempestiua et falsis innixa rationibus, scilicet ipsis *Hippocraticis* *w)* in recentiora tempora abiit, quin radicitus tolli potuerit. Ipsi autem concutiendi modi non minus, quam ipsae machinae concussoriae a se differunt; ita vt *violentior* prior, altera *mitior* sit. — In quarto autem loco lecti, quem ad vertendum alias et nunc volunt (*Wendungslager*) primum vestigium occurrere puto a nemine artis perito praetervideri posse.

§ 61.

At ex Medicinae veteris campo paullo recedendum et dispiciendum de iis, quae a profanis circa haec tempora rerum scriptoribus in scopum nostrum erui possint:

Proximus prioribus PLAUTI locus est, in ipsius *Truculento* *z)* reperiendus, vbi *Phronesium* astuta meretrix loquens inducitur, quum vni ex amatoribus suis, militi imponere in animo habeat, sese ex illo grauidam puerperium suum per hos dies, vbi abfuerit, transegisse. Ipsa eutem adhuc sola est et vna cum famulantibus ipsam ancillis militem, cuius opes exhaurit, expectat, inter alia inquiens:

— nunc prius praecaueo sciens

Eumque gero ornatum, vt grauida, quasi puerperio cubem.

Et paullo post:

Eho Pithecium

Fac *a)* vt accumbam, accede; adiutare sic decet puerperam.

Alius locus PROPERTII *b)* est, quem tamen aliorum *c)* vertere posses: Vix etenim probabilitatis speciem sustinet, quod lectus *genialis* dictus, et, qui aduersus collocabatur vnus fuerit idemque veteribus, etsi in loco PRUDENTII, quem infra adducemus, fulcrum geniale vix alias, quam pro lecto vero obstetricio aut puerperali i. e. tali, in quo partus peragebatur, accipi possit; dissuadent fane assumptionem hanc: ea decora atque ornamenta, quae eos in lectus conferebantur, et quos geniales appellabant. Vix enim persuaderis, eiusmodi adeoque pretiosos lectos rei inseruisse, quae cum squalore erat coniuncta, qualis est parturientis labor et administratio. Nisi mauis eos lectos tantum

w) Nam aliquem concutiendi morem in ROSSIA adhucdum obtinere a fido teste relatam est mihi.

z) Act. II. Scen. V. v. 21.

a) Face accumbam legit TAUBMANN.

b) Eleg. ad Paullum XII. lib. IV.

Si tamen aduersum mutarit ianua lectum
Sederit et nostro cauta nouerca toro.

c) Cf. SUE *Versuche einer Geschichte der Geburtshilfe*. Th. I. p. 127.

tantum ad speciem fuisse, instar funebrium lectorum, quibus et nunc vtuntur: vt iis, quorum interesset, significaretur, partum matronae huius istiusue instare. Et ipse locus, veluti publicus atque valetudini puerperae maxime adversus, i. e. pone foras domus, dissuadent: lectum hunc genialem esse potuisse eundem, in quo partum enixae fuerint. Alius demum VARRONIS est apud SERVIUM, qui *Pilumnus*, et *Pitumnus* infantum deos esse ait, eisque pro puerpera lectum in atrio sterni, dum exploraretur, an utilis (fortasse vitalis) si qui natus sit.

Haec excipit locus apud CELSUM *d)*, qui lecto transuersim vti, attamen in foetu emortuo primus et sequentibus docuit: "Oportet autem ante omnia resupinam mulierem transuerso lecto sic collocare, vt feminibus eius ipsius ilia comprimantur: quo fit, vt et imus venter in conspectu medici sit, et infans ad os compellatur, quae emortuo partu id comprimit; ex interuallo autem paullatim dehiscit." Qui lecti vsus in partu apud Gallos dein maxime inualuit.

Referimus quoque huc locum e puerilibus fere annis nobis obuium PHAEDRI *e)*:

*Instante partu, mulier peractis mensibus
Humi iacebat flebiles gemitus ciens
Vir est hortatus, corpus lecto reciperet
Onus naturae melius quo deponeret
Minime, inquit, illo posse confido loco
Malum finire; quo conceptum est initio.*

Quam veram esse historiam, lepide non nisi a nostro versiculis expressam, PLUTARCHO *f)* enarratam aliunde nobis postea compertum est.

Trahunt quoque huc dimidiatos *g)* *Iuuenalis* versiculos; at certo intempestive. Poeta caecam Imperatoris *Claudii* mulieris, quae consulem *C. Silium* peribat, virum formosissimum, libidinem perstringit, tantam, vt licet viuentem marito i. e. imperatore et ipsa *Silii* vxore, palam, dicto consuli nubi voluit et nupta est. Hinc vt moris erat in nuptiis publicis, i. e. non clandestinis lectus genialis i. e. potius nuptialis, et liberis gignendis, quam pariendis destinatus, publice exponebatur.

§ 62.

In haec fere tempora, ANTONINORUM, iudicante ita celeberrimo HEYNE, incidit notabile artis antiquae monumentum. *Sarcophagi* nimirum, cuius notitiam

d) Lib. VII. Cap. 29.

e) Lib. I. Tab. 18.

f) *Praecept. Nuptial.* et DIOD. SICULI Lib. IV. p. 284. T. I. ed. WESSLINGII.

g) Satyr. X.

notitiam praesertim debemus CASPARO BARTHOLINO, Thomae filio, quae eidem ansam praebuit literatissimae scriptiunculae: "*Expositionis veteris in puerperio ritus h*) et quem ex insigni antiquitatis thesauro Equitis CAROLI A PUTEO exceptum in aes incidi et dicti libelli in fronte apponi curavit. Eadem est, quam propriae commentationis fronti adiecimus. Matrem videmus sellae infidentem, et ab obstetrice infantem lauari et *tolli*, quod tunc moris erat. Ex adstantibus vna linteum tenet, quocum siue siccetur siue inuoluatur natus. Reliquae musae sunt, quae de natalibus infantis iudicant. Posses tamen dubitare aliquomodo, num sella eadem sit, in qua mulier partum peregerit. At vbi respiciamus ad reliquam imaginum iuncturam, ad lauacrum, ad vultum aut aegritudinis habitum matris parturientis simillimum, ad enodandum difficile non est, sellam hanc eandem esse, qua modo ad pariendum mater vsa sit. Quibus accedit iudicum communis *i*) consensus, qui graphicum hoc opus aut in thesauros *k*) suos retulerunt, aut qui illud pro scopo a nostro haud absimili *l*) commemorant. Num vero haec sella peculiaris obstetrica sit, vtrum perforata, an vulgaris ad hoc certe difficile adducaris. Certe quae extus in sella obuiam sunt obstetriciae omnino non satisfaciunt: dein quoque similis sellae formae depictae reperiuntur, de quibus tamen partus suspicio abest *m*).

Alterum restat monumenti antiqui testimonium *nummi* nimirum *genethliaci n*) sic dicti Imperatoris ANTONINI PII, in cuius altera parte imperatoris ipsius facies cum thorace exhibetur; in altera, auersa, puerperium solenniter celebratum, quod FAUSTINAE imperatricis esse interpretantur *o*), quae ipsa feminuda; obstetricemque a tergo habens, sedensque conspicitur. In lecti tamen potius anteriore eoque angustiore margine magis, quam, quod praepropere nimis TRILLERO arrisisse videtur *p*), in sella, quem praeteruidisse aesti-

H 2

mandum

h) Romae. 1677. 8.

i) BARTHOLIN, MONTFAUCON, SPENCE.

k) Retulerunt autem in thesauros suos monumentorum apud veteres post BARTHOLIN. SANTES BARTOLI *Admiranda Romae*. Tab. LXV. MONTFAUCON *antiqu. supplem.* T. III. et SPENCE *polymetis* Lond. 1747. Tab. XII. fig. 10. in qua elegantissimae omnium videntur imagines expressae, qui raptus veluti pag. 92. ita in pulcritudines huius graphici operis sequentibus excurrit: *You see the Mother sitting here, with much the same air that has been so often observed on the face of Mary of Medici after the Birth of Lewis the Firteenth in RUBENS famous painting in the Luxembourg Gallery.*

l) BARTOLIN, GÜNZ.

m) Ita quaedam ap. ALSTORPH *Dissert. de lectis et lecticis veterum*. Amstelaeami. 1704. 8. pag. 296.

n) Apud SEGUIN *Numismata selecta*. p. 127. vbi dilucidissime repraesentatur, ex quo rediit in CUPERI *Observat. critic.* Lib. II. cap. 9. p. 207. J. BARTHOLIN *antiquitat. veteris puerperii synopsis*. Amstelodam. ap. Wetsten. 1676. 12. p. 59. Extat quoque ap. VAILLANT *numismata praestantiora*. Vol. III. pag. 125.

o) Ita imprimis SEGUIN et CUPER.

p) *Clinotechnia medica ant.* p. 223.

mandum est lineam mediam et oblique per Nummum ductam, et lecti, ut videtur, longiorem marginem significantem.

His accensere possis tertium tabulae votivae reliquias, figulinae, apud J. PH. TOMASINUM q) quam olim asseruatam fuisse in Museo V. C. Martii Milesii Sarazani refert, inuentam autem *Nemi* fuisse, vbi celebre olim *Dianae* Templum, cui tamquam parturientium adiuvae sacra fuerit. "Exhibet nimirum obstetricem, quae dextra mulierem sustinet fere nudam, habitu demisso; de quo *Plautus* in *Truculento*. "Eamque partus dolore" (seu doloribus post partum potius) "afflictam et pauidam" verbis fortassis *Ovidianis* sic effatam.

*Septem ego per noctes, totidemque cruciata diebus
Fessa malis, tendensque ad coelum brachio magno
Lucinam ad nixus partus clamore vocabam.*

"Puerum autem iam edito matrem ipsam consolari videtur; infantem gremio fouens." Interea tamen incertae non minus interpretationis, quam aetatis est dicta tabula. Quod enim ad hanc adtinet; poterit aequè in antiquiora tempora cadere; quam in recentiora eadem, at a rudiore manu depicta et ab egena familia in templo suspensa. Aliqua tamen vero similia reddunt sellam cui insidet mulier eandem, in qua parturierit, fuisse, ut recens natus atque pusillus. Et nonne probabilius est, mulieres sese in ea sella, in qua pepererant, quam in alia effingi curasse, imprimis quum statim a partu eiusmodi Vota persolverentur r)?

At omnibus simul sumtis, quae ex dictis monumentis colligere possis, ut neutro nimium des, sellae aequè ac lecti promiscuos ad partum usus fuisse verosimillimo proxime accedere vides; aut num eiusmodi ad partum sellae peculiares et vere obstetriciae fuerint, euictum non haberes; nisi

§ 63.

Accederet his apud ARTEMIDORUM DALDIANUM, sub HADRIANI et PII temporibus s) viuentem locus, qui quantum quidem sciscitari potui ego, primus est, vbi sellae obstetriciae verae mentio iniicitur, ita ut dehinc nouae epochae, quam *tertiam* diximus merito posses initium desumere et qui ita se habet. "Visa est sibi mulier quaedam (de qua somniant agitur), quae filios sibi gigni optabat, *sellas* videre, *obstetricarias* (διφρες λοχιαῖες) quibus mulieres in puerperio (πρὸς τὸ ἀποτεκεῖν) communiter utuntur, mari innatantes."

— Apud

q) *De Donariis et Tabellis votiuus*. Ed. Patav. 1658. 4. p. 114.

r) GÜNZ. p. 13.

s) ONEIROCRIT. I. 28. et 66.

— Apud GALENUM *t*) vero bina loca offeruntur, quorum alter fere denegat, quod prior affirmat: “Obstetrices ipsae non illico parturientes surgere iubent nec in sella (ἐπὶ τοῦ δίφρου) collocant” et in eodem capite “postea vero ad partum transitus satis patet surgere mulierem et sedere iubent [καθίσαι] *π*).

Ast nouum lumen huic epochae affertur [certo maius, si aetas auctoris, quem tamen PAULO, et huc ut plurimum, anteponunt] *υ*) viri vere obstetricatoris effato, MOSCHIONIS *ω*), qualis ita legitur: ὁ μαιευτικός δίφρος ἐστὶν, καθάπερ ἐστὶν ἡ καθέδρα τὰ κρέως, ἐν ᾧ καθιέρεται ἕτως, ἵνα σχῇ ὑπὸ τὴν φύσιν, ὁμοιωμὰ σελήνης τρωγλὴν τετμημένην, ὅπως ἐκείσε τὸ ἐμβρυον πεσεῖν δυνήδῃ. i. e. “sit ergo sella obstetricalis sicut sella tonforia, in qua sedetur, ita ut habeat sub ipso sexu, siue sub muliebris membri loco ad similitudinem lunae formam incisam, ut illuc scilicet ipse infans ex vtero cadere possit.”

Ex his autem apparet: duobus sub nominibus sellam obstetriciam hoc aevo venire sub δίφρου λοχείαις alterum, alterum sub δίφρου μαιευτικῆς, quorum altera a puerpera, λεχώ, altera a μαιῇ, vtero dicitur.

§ 64.

Verum quum descriptio dictae sellae obstetricariae apud MOSCHIONEM eiusmodi sit, ut, quod dicunt, exemplum exemplo illustret; quaeri posset “sellae tonforiae qualisnam tum ratio aut forma fuerit. Quantum equidem ex loco coniiciendum est apud CAEL. AURELIANUM *z*): hae sellae, tonforiae, anconibus instructae erant, quibus adhuc binas characteres accessisse admodum probabile reddit CHIMENTELLUS *a*): humilitatem pedum, et breuitatem fulcri; quae breuitas, noxia, in plurimas dein obstetricias sellas recentiores abiit, utpote supra caput illius, qui eiusmodi sellae infideat non exeuntis

Quare mistum quoddam hoc sellae, obstetriciae, genus fuisse dicas ex lasano et tonforia compositum neque prorsum ab iis diuersum, quarum effigies exhibitae sunt a J. RHODIO *b*) ad LARGUM vaporarias binas aut balneares aut vel ipsas stercorearias, utique perforatas, et fulcris licet iis satis erectis et immobilibus instructas.

H 3

Verum

t) De natural. facultat. Lib. III. Cap. 3.

υ) “In subsellio collocant;” alii vertunt; quod nimis.

ω) GÜNZ p. II. not. λ. III. BLUMENBACH historia literaria medicinae.

ω) Γυναικεία siue de muliebribus affectibus. Cap. 47. in SPACHII collect. gynaec.

z) Tard. passion. Lib. II. Cap. I.

a) De honore Bisellii in GRAEVII Thesaur. antiq. Roman. T. VII. p. 2122.

b) Not. ad Cap. LXI. p. 193.

Verum apud eundem MOSCHIONEM et alibi plura de usu imprimis fellae obstetriciae atque lecti proponuntur, eaque plerumque bona, quorumque facilis in aliorum scripta transitus fuisse videtur, et hinc utique excerpenda: 1) Adeo non ad fellae usum adstringit parientes, ut potius velit c) binos lectos paratos esse, quorum alter durior sit, et cui incumbens ipsa mulier pariat; alter mollior, quo post puerperium videtur. Nam esse saepenumero adiicit, quae etiam cumbentes pariant. 2) Neque prius ad fellam vult d) parientem leuari, quam usque ad magnitudinem oui in orificio matris chorium inuentum sit. 3) Si ita fuerit lassae, ut in lecto parere debeat, ibi pariat. 4) Si vero fella obstetricalis intus non fortis sit, in mulieris femoribus sedere debere mulierem nec non denique de iis 5) regulas adiicit, quomodo obstetrix sedere debeat.

§ 65.

Huc quoque facere putant PRUDENTII e) locum qui, futilem Deorum dearumque Romanorum originem adumbraturus, inter alia nefandum partum LIVIAE in medium profert, quae in Dearum numero recepta; et cui nunc (ab alieno marito) grauidae et parturae "geniale Fulcrum" ut vocat poeta paratur f).

Qui vero ex iis frequenter apud graecos non minus, quam latinis occurrentibus dicendi formulis: *cadere de matre in terram, procidere in tellurem, accidere in terram, effundi ex aluo materna in terram, humo proiectum iacere etc.* argumentum petunt g); fellam obstetriciam potissimum veteribus in usu fuisse, ii equidem cogitasse de eo non videntur, quod hae exaggerantes formulae plerumque apud Poetas h) veniant, quae longe mitiores a profaiciis dicuntur.

Imo

e) "Vnus quidem lectus duriter sit instratus (σκληρῶς ἐστρωμένον) in quo parturientem collocare debemus: saepius enim vel iacentes in lecto pariunt foeminae. In altero vero lectulo mollius instrato (μαλακῶς οὗτοι ἐστρωμένον), post exantlatos demum duos longosque molesti partus labores ac dolores, seponemus tum ipsam puerperam ut placide ibi quiescat, et dispersas ac disperditas vires sensim iterum colligat et colliget." Περὶ γυναικείων παθῶν. Cap. XLVIII. Collect. SPACH. pag. 4.

d) Ibid. Cap. XLIX.

e) Contra SYMMACHI orationem. Lib. I. vers. 256.

f) Adiecere sacrum, fieret quo Livia Juno Non minus infamis thalami sortita cubile, Quam quum fraterno caluit saturnia lecto

Nondum maternam partu vacauerat aluum
Conceptamque viri sobolem gerebat
Pronuba; iam grauidae fulcrum geniale
paratur.

g) TRILLER Clinotechnia &c. § 153.

h) Qui simul impune matris prolapsus ab aluo
Cinyphiam foedo corpore pressit humum.
OVID. Diris in Ibin v. 224.

— — — Tellure cadentem
Excepi, et vindictam genitali carmine foui.

STATIUS Lib. V. Siluar. Carm. V. 69. 70.

Si bene quid merui, si me de matre cadentem
Fouisti gremio —

IDEM Lib. I. Thebaid. 60.

Quem prima meo de matre cadentem
Suscepi gremio &c.

CLAUDIAN. Lib. I. in Rufin. 92.]

Imo poterant etiam, instar brutorum, in humum proiectae parere, vt eadem etiam vel a poetis dicta vera sint: ad modum foeminae, cuius veram historiam versiculis expressit Augusti libertus.

§ 66.

Missis itaque illis locus quoque dandus est sequentibus: et primo quidem iis, quae a PAULO ab *Aegina* i) proferuntur, et fere ad *Hippocratis* mentem, ita vt aliquantisper consilium mitiget: "Reclinata nimirum in lecto supina muliere, et magis vt deorsum vergat, mulieres aut ministrae quaedam crura eleuata vtriusque teneant, si hae non adsint, per vincula quaedam thoracem ipsius mulieris ad lectum deligato, vt ne tum attrahitur foetus corpus ipsius sequens, tractus vigorem exfoluat." Idem quoque k): "Nimis obesam in ipso lecto pronam figurandam suadet, quibus nempe ad femora inclinat, quo vterus ipse sic ad abdomen delatus e directo ipsius osculi sistatur." *Sellam* quoque dicit, simulque tempus, quo sella sit in partu vtendum, indicat: "Tempus, inquit, descensus in sellam tum demum esse, quum vteri ipsius osculum vteri apertum digito occurrerit et *praeruptio praeminuerit*," [quod consilium, vt suo loco dicemus, illud MOSCHIONIS praestantia superat] l). Et ad eundem fere sensum AETIUS m) quando dicit: "Tempus collocandi puerperam in sellam esse quum osculo aperto, digitis occurrerit ac prominuerit id, quod perrumpi solet."

§ 67.

Neque reticendae sunt *Arabum*, quorum magnum influxum ars experta est, sententiae: AVICENNAE n) primum insignis viri ingenii: "Vt fedeat," praecipientis, "mulier hora vna. et tendat pedes suos, deinde resupinetur super dorsum suum hora vna; postea surgat subito et ascendat gradus, et descendat et clamet." Instante tamen partu et orificio vteri aperto haec sibi expetit fieri: "Et melius super quod sedetur apud partum, est *scamnum*, posito puluinari sub ipso: et istud fiat post apertionem oris matricis;" et alibi o): "fac eam sedere super scamnum." Quod autem quale fuerit extricatum hucusque nondum videtur. "Quod si mulier fuerit pinguis, iaceat super ventrem suam et ponat caput suum super terram et intromittat genua sua sub ventre suo, vt aequetur os matricis cum vulua eius; deinde iungat vuluam suam &c. cum ergo facit illud et coarctatur venter eius, parit velociter." Quae melius arri-

i) *de re medica* Lib. VI. cap. 74.

k) Lib. III. cap. 76.

l) Ibidem.

m) *Tetrabibl.* IV. Serm. 4. Cap. 22.

n) Lib. III. Fen. 21. Tract. 2. cap. 23.

o) l. c. cap. 24.

dent ex versione G. HIERONYMI WELSCHII *p*), qui simul adiicit, situm hunc, quem obesissimis parturientibus suis proposuerit, obstetrices adstantes impossibilem caussatos fuisse."

Neque negligenda est auctoritas ALBUCASIS *q*), ex cuius scriptis, tanquam fonte, dein plurimi semibarbari hauserunt. Nam talis erat temporum facies, ut auctoritati, et quae *Arabum* esset imprimis, daretur quam plurimum; propriis autem ingenii viribus vix aliquid excuderetur. Et harum quidem sententiarum, quae *Arabum* fuerunt et *Arabistarum*, quam plurimae, funestissimae saepius tanquam canones in artem migrarunt! "Ego vero," inquit ille, "fideliter impraesentiarum docebo, quid obstetricibus et adstantibus sit agendum, quocunque modo foetus se exiturum ostendat, ut obstetrices in promptu habeant, quid facto opus sit. Quando egreditur foetus super caput suum egressione naturali, et mulier non facile fert, doloresque vehementiores fiunt, et adeo difficilis sit partus, ut videas virtutem iam debilitatam, tum iubeas *sedere* super sedem aut mulieres teneant eam. — Si egrediantur primo duae manus foetus, tum oportet, eas reducas cum facilitate paulatim. Si autem non possunt retrudi, tunc pone mulierem super sedem, et eleua pedes eius sursum, *deinde concute sedem super terram*, et mulier teneatur, ut non cadat ad concussiones."

Addimus his ALBERTUM MAGNUM, dominicanum, imo *Ratisbonae* Episcopum, alias de historia naturali meritum, et cuius consilia coniicimus non parum efficere potuisse; in libello suo *de mulierum secretis* *r*), quae ignorari ab ipso magis videntur, decorum fuisse *s*), nullius mentionem facit. Ipse autem perniciofa *concutiendarum parturientium* HIPPOCRATIS atque *Arabum* consilia leniore methodo adhibita, mitigat.

§ 68.

Et his quidem videmur iis fecisse satis, quae ante literarum restaurationem ad historiae huius pertractationem facerent.

Ex his autem haecenus relatis ea quidem assequuti sumus: "Veteres lecto aequae ac sella promiscue ad partum usos fuisse; lecto tamen communiter. Sella vero peculiaris fueritne structurae, ante ARTEMIDORI tempora non apparere. Post MOSCHIONEM autem sellae huius formam illucescere, mixti nempe ex tonforia et

p) *Curationes medicae*. Augst. Vindelic. 1698. 4. p. 473.

q) *de affectibus mulierum* in *collect. Gyn. SPACH*. Cap. 75. p. 443.

r) *Secreta mulierum et virorum*. Antwerp. f. a. 4. *Die Heymlichkeiten Alberti Magni* al-

len Hebammen u. Kindtbaren Frauen dienlich Francf. a. Mayn. Bei *Christian Egenolf*. 1531. 4.

s) Ill. AB HALLER *Bibl. chirurg.* Tom. I. p. 153.

et perforata generis. Demum praeter lectum scamno quoque vsos, *Arabes* imprimis, fuisse. Lecti autem non minus quam sellae, et istius quidem HIPPOCRATEM, huius vero ALBUCASIN peculiares vsus, nimirum ad concussiones aut quassationes sic dictas, ad partum, vt putabant, leuandum, excogitasse.

§ 69.

In haec autem tempora incidere videntur, quae de sellarum peculiarium obstetriciarum in *Italia* vsu refert ORTHOLFFUS, [1477] idem procul dubio, qui patria mea in vrbe artem exercuit et libello suo medicinali inclaruit, et quas t) dicit, iis non absimiles esse, quae in sua patria dorsali fulcro instructae mensis apponerentur. Verum haec paullo vberius confirmantur [1513], (nam hoc anno ipsius libelli, quem modo dicemus, editio princeps u) prodiit;) medici olim *Francofurtensis*, EUGENII RÖSSLINI testimonio v). Hic enim in libello suo obstetricio, qui tum temporis popularis fere vniuersae w) *Europae* extitit, et cuius,

t) In libello peculiari f. l. et a. 4. qui, ad finem mancus, extat in Thesauro academico librorum *Göttingensi* et ita incipit: *Umb sunders gebetes willen bin ich Ortholffus Doctor gebeten worden &c.* Neque tamquam appendix extat in ed. princ. libelli medicinalis (*Ortholffs aus Bayrland Arzneybuch ze teudsche*) Nurnberg 1477. Reperiuntur equidem in editione libri medicinalis *Lübecensi* anni 1484 varia et ORTHOLFFII et aliorum scripta annexa; at perperam hic tractatus obstetricius queritur; quam notitiam debeo cl. C. SCHWARZIO, Professori Altorfino, viro in historia typographia versatissimo. — Ipse autem locus ad rem nostram faciens hic est: *Item wie aber sich eine Fraw stellen soll so sy nyder wil kommen ist das die best gestalt das sy eyn fraw leg an den rugk, doch das sy nit gantz lige. auch nicht recht stee, sunder ein Mittel soll es sein vnder dem ligen und steen. vn das haupt mer hinter sich soll ligen dann für sich. unnd in wölchen landen hat man besunder Stül darzu wenn sy geberen wollen und sind schier als die Stül die man für die tisch ist seczen in unsern landen do man sich hinten an linnen ist mit dem rugken und fullen. sy auch wol auß hinten mit tuchern. unnd darann linnen sy dann die Frawen mit dem ruggen, vnd über den Stül hinten so lassen sy dann das haubte*

ein wenig hangen und seind nit hoch Stül &c. Et vetustiore esse hunc locum, isto RHODIONIS, quem citare solent plerumque; maior vocabulorum, ad intelligendum, difficultas; et genus scripturae admodum inconstans suadent potissimum.

u) *Der schwangeren Frawen und Hebammen Rosengarte.* Wurms 1513. 4.

v) *“Vnd in hohen teutschen Landen, auch in welschen Landen haben die Hebammen besond. Stül darzu, wenn die Frawen geberen sollen, vnd seind nit hoch aber inwendig usgenommen. Vnd sollen also gemacht sein dz sich die fraw hinten mög anleinen mit dem rucken. Den selben Stül sol man hinten am rucken usfüllen mit tüchern. Vnn so es zeit ist, so soll die hebam die tücher wol erheben vnd sie keren jetzund vff die rechten seyten. Vnd sol die hebam vor ir sitzen fleisslichen achtnehmen des kindes” &c.*

w) Quanta huius libelli pro aeno suo fuerit aestimatio, sequentibus audiendus est W. SMELLIE: *“whose (of RÖSLIN) book was in great esteem all over Germany, and in the Year 1532 being translated into latin and other languages from the original High dutch become universally the womens book over all Europe, and was introduced into England, where it was translated by Dr. Raynalde, who neverth-*

cuius, si vllius vnquam maxima in promulgandis praeceptis erroribusque obstetriciis vis fuit, in *Gallia* et *Germania* superiori obstetrices peculiaria sedilia habere, quorum formam etiam *Ichnographo* in lignum inciso exhibet sequentem: fellae nimirum fulcimento immobili, attamen reclini x), breui, admodum excisae aut perforatae, quatuor pedibus insistentis, minus aliis fellis eleuatae, brachiis carentis, licet vtique ansis aut his simili quid instructae; ita vt in genere a sella *Moschionis* non adeo differat, nisi quod dicas, ipsam minus opportunam esse et commodam, quum anconibus careat.

Ab hac proxima est sella *W. HERM. REIFFII*, [1545] quam *RYFFIUM* et alias scribunt. Ille quidem in libro, titulo *Rösliniani* libelli, fere eodem at neutiquam pro eodem sumendo, duas fellas exhibet, vtique ligno incisas; et simul adiicit y): varias harum fellarum formas esse; eae vero ipsae quidem fellae, quorum incisiones dat, notabiliter a se differunt: ita vt altera quidem *RHO-DIONIS* sit, quam modo indicauimus; altera vero adeo discrepet, vt hanc *RYFFII* propriam dicere nullus dubitem. Nam et a fundo altior esse videtur; et fulcimentum erectius imo erectum habet, atque inter quatuor pedum interitium cauum asseribus subtus circumcinctis expletur, neque latera, quibus femora incumbant, adeo inter se non diuergant, vt potius versus anteriora sibi inuicem approximentur.

An iam ab hoc tempore fellas illas diducas, fulcimento prorsus destitutas, quales usurpauisse suo tempore refert obstetrices *Argentineses* plerasque; cl. *PYL* z) et quos perstrinxit *FRIEDIUS* pater a), et quas etiam innuit cl. *ROEDERER*? b) Similes iis, quas semicirculi formam prae se ferre, et in *India occidentali*, nec non in *Britanniae* quibusdam partibus in vfu esse commemorat *W. SMELLIE*? c) — Has excipiat sella *RUFFII* d), [1554] poliatri et lithotomi *Tigurini*.

lers has taken great liberties with his author. treatise on the theory and practice of midwifery. Introduction p. xvi.

x) Nec tamen in omnibus Eucharj editionibus: ita in editionibus germanici idiomatis *Wormat.* 1513 et *August. Vindel.* 1529; nec non in edit. lat. *Francofurtensi* 1532. apud *Egenholz.* pars haec posterior reclinis reperitur; erecta vero in binis editionibus *Francofurtinis* annorum 1551 et 1563. 12.

y) *W. HERMANN RYFF frauen Rosengarten von vilfaltigen sorgfaltigen Zufällen und Gebrechen der Mutter u. Kinder.* *Francfurt.* 1545. fol.

z) de praestantia situs parturientium diss. inaug. § XXI. p. 28.

a) Ipsi *Vorlesungen über die Lehre von den Kreißstühlen und Kreißbetten*, annexae: *GRAUENS Anfangsgr. der Hebammen* Lemgo 1765. p. 282.

b) *ROEDERER Elementa art. obst.* § 300. 3)

c) *Op. c.* p. 190.

d) In ipsius: *Ein schön lustig Trostbuehle von den emp/engknüssen vnd geburten der menschen &c.* getruckt zu Zürich bei Christoffel Froschouer, im 1554 iar. 4. vbi fol. xxxii: "Vnnd so sy bättet hand, heißen widerumb vffstou, ouch die frouwen in dem nammen Gottes

gurini. Quam equidem, quoad totum suum habitum, RHODIONIS dicas esse, eo tamen ab illa discrepantem, quod (neque absque rationabili causa) velum inferius adiecerit, quod pannum nigrum vult; et asseres a fulcro excavato ad anteriora magis decurrant, neque absque omni, vt demonstrabimus, vtilitate. Verum his ipsis iam aliquo modo satisfactum est in sella REIFFII altera, in qua inferius circumductus asser reperitur.

Ex his autem apparet, sellarum vsum eo tempore non solum in *Germania* et *Gallia* inferiore, verum etiam in *Heluetia* innotuisse; at etiam in *Gallia* superiore receptas fuisse, mox patebit.

Licet enim [1573] AMBROSIVS PARAEVS, regius barbitonsor, sellarum quidem vsus mentionem iniicit, tamen earundem neque suasorem, neque osorem se exhibet. Lecto vti parturientem transversim vult d), ita vt quod certo ingeniosum non minus, quam imitabile ad fustem lecto in transversum posito annitatur. — Sed ab his fere iam temporibus ducas eam a lecto in partu apud Gallos abhorrescentiam, quae postea per PARAEI discipulum, GUILLEMEAUM magis confirmata; denique autem per MAURICEAUM, DIONYSIUM, LA MOTTIUM adeo inualuit, vt ne locus sellae obstetriciae quidem detur in celebri *Encyclopaedico* opere Gallico sic dicto, licet lecti ad obstetriciam vsurpandi utique mentio ibidem iniiciatur.

Eodem anno sellarum vsum apud Germanos porro inualuisse; fere ex cognomento adiutricium ad partum mulierum coniicio, qui a STRÜPPIO e), primo politiae medicae auctore, *Stuhlweiber*, quasi aut ad sellam opem suam praestantes, aut sellam in domus parturientium afferentes, vocantur; quod nomen, ad hoc mulierum genus, dein in aliquot veteribus non minus, quam recentioribus ordinationibus obstetricariae rei transit.

I 2

At

tes heißen sitzen vff den Stul darzu verordnet: den dann also gemacht sol syn, wie härnach staat.

Er soll haben vier bein oder füß mit einem rugkbrett hinder sich geheldet mit einem schwarzen wüllinen tuch umbhenckt, damit die frow bedeckt mit enden vnd linden tlich linen umbunden vnd versorget syn, damit die frow lind sitze, vff daß das Kind nit verletzt vnd vnden härüm verborgen blyben möge, vnd die anderen wyber, wo es von nöten wüld seyn, ouch helffen könnind hinden, vornen, vnn zu

beiden syten, wie das am geschicksten syn möchte. der Sitz deß Stuls sol allenthalber mit enden vnd linden tuchlinen umbunden vnd versorget syn, damit die frow lind sitzen, vff daß das Kind nit verletzt, als vil geschicht nit one groffen Schaden" fol. xxxii.

d) De hominis generatione, cap. XVI. in collect. SPACH. *Gynaeciorum* p. 411.

e) Nützliche Reformation zu guter Gesundheit u. christlicher Ordnung. Francf. 1573. 4.

At Gallos adhuc circa idem fere tempus, [1579] saltem inferioris Galliae incolae, sellis vere vsos fuisse, ex libro populari f) LAURENTII JOUBERTI discimus, Cancellarii olim Monspeliensis; qui, quod posteriori aevo inuersum se habuit, nobilioribus Galliae foeminis asseuerat, peculiare, easque apertas, brachiis pedibusque instructas, sellas fuisse, quibus brachia, pedes, crura, et lumbi parturientium alligarentur, ita vt, praeter os coccygis, nil sit liberum; id quod valdopere probat, modo bene haec adornata sint.

Hoc anno [1581] FRANCISCUS ROUSSETUS, celebris iste hysterotomus, breuem suam ad chirurgos de partu caesareo exhortationem euulgat g); et lecto vtique transuersim mulierem collocat, quae haec operationem sustineat, vt tabula exhibet, exhortationi dictae apposita.

JAC. GUILLEMEAU, [1594] PARAEI non solum discipulus, verum qui et eiusdem opera adornauit, praeceptoris situm transuersum vltius confirmat, quem inter reliquos omnes, imo et sellae, cuius obiter meminit, optimum habet h). Lecti quoque vsus in opere ipsius peculiari obstetricio [1598] porro confirmat i).

Lectum, alias imperialem dictum, [1604] peculiari puluinarum ordinatione ad vsus obstetricium accommodatum repraesentat, et in lignum incisum exhibet SCIPIO MERCURIALIS k), Arantii discipulus. — Idem ille parturientibus, obesis imprimis, peculiarem situm suadet, adeo foedum aspectu, atque violentum, vt mirum sit, quid delicatior obstetricantis indoles eiusmodi situm ferre possit. Exhibetur autem mulier in lumborum regione stragulis vt videtur durissimis sibi superstratis eleuata, capite resupino, femoribus in genua maxime flexis,

f) *La Premiere et Seconde partie des erreurs populaires touchant la medecine et regime de Sante.* à Paris. 1787. 12. vbi Lib. IV. cap. 2. p. 150. sequentibus: "Il y a des dames et demoiselles, qui vsent de lits, qui on nomme de travail qu'on employe seulement, quand elles sont au travail de l'enfant. Ce ne sont proprement des lits à se coucher, ains chaires ouvertes par devant, qui ont des bras et pieds faits a propos, pour y attacher les bras; cuisses et jambes de la femme, avec des liens mols et larges, mais tant sermes, et assurez (sans les blesser aucunement) qu'elles ne se peuvent bouger en façon, que ce soit, hors mis le croupion. Cela est bon et bien aise, pourueu qu'on l'employe bien sagement."

g) *Traité nouveau de l'hysterotomotomie ou enfantement Césarien.* Paris. 1581. Ipsa exhortatio annexa reperitur versione latin. CASP. BAUHIN. et existat in collect. *Gynaecior.* SPACH p. 477.

h) *Chirurgie Francoise recueillie des anciens medecins et chirurgiens avec plusieurs Instruments necessaires.* Paris. 1594. fol. et in Opp. GUILLEMEAUI, qui prodierunt. 1598.

i) *De la grossesse et accouchement des femmes rel.* Paris. 1619. 4. et in *Oeuvres* de M. GUILLEMEAU.

k) *La commare orricoglitrice.* Venet. 1601. prodit quoque ibid. 1642. 4. Figuram eiusmodi parturientem habes in lignum incisum. p. 114. omisa tamen est in versione WELSCHIANA huius libri.

flexis, vt calces clunes attingant; vermis ad instar recurvata mulier fibique commissa, obstetricis exhortatione, eminus adstantis, ad pariendum instigatur.

Nihilo fecius post saeculi vnus et dimidii intercapedinem easdem figuras non solum in opere, quod dicas esse SCIPIONIS, non nisi paullo meliori typo excusum, recepit, verum aliam multo priori foediorum adhuc adiecit SEBASTIANUS MELLI ^{l)}, Professor Venetus.

De sellae meliori constructione cogitasse J. G. VOLKAMMER [1647] Norimbergensem lego ^{m)}, at num ex huius viri emendatione sella aut descripta aut fabricata prodierit, de his nullum porro vestigium sese obtulit.

GUILL. HARVEIUS [1658] ⁿ⁾ vbi obstetricum noxios mores perstringit sedilis meminit.

§ 70.

Ast anno 1652. nouum et vere salutiferum accessit huic inuentioni additamentum, absque quo bonae sella obstetriciae idea ne quidem fingi potest, et cuius auctorem habemus, GOTTFRIEDUM WELSCHIUM, Professore *Lipsiensem*, eundem, qui purperae puerperarum sua descriptione, quae prima huius morbi habetur, inclaruit. Hic nimirum primus fuit, qui *sellam obstetriciam fulcimento mobili* ditaret; porro et ansis mobilibus instrueret, et in genere dictae sellae formam magis ardentem, et minus a forma communium deflectentem redderet ^{o)}. — Idem quoque lectum vulgarem ad hoc negotium aptiorem reddidit, ansis nimirum vtrisque instructum; quare eundem *ansatum* quoque diximus ^{p)}.

FRANCISCUS MAURICEAU [1668] ^{q)} lecto transuersim vtendum partu naturali praecipit.

WILLIAM SERMON [1671], obstetriciae anglicanae auctor ^{r)}, sellae nullius mentionem facit, verum solius lecti. In idem tempus [1673] sellam obstetriciam, a se inuentam, promulgauit, celebris Batauorum Embryotomus, CORNELIUS SOLINGEN ^{s)}, Chirurgus *Haganus*: fulcimento non solum mobili,

I 3

verum

^{l)} *La commaro levatrice instrutta nel suo officio.* Venez. 1621. 1.

^{m)} In litteris VESLINGII ad eum datis annexis TH. BARTHOLIN. *libr. de insolitis partus humani viis.* Hag. comit. 1640. Ep. 45.

ⁿ⁾ *Opp. omn.* Lond. 1766. 4. p. 554.

^{o)} In eiusdem *Kinder- Mutter oder Heb- Ammen- Buch aus dem Italiänischen (des SCIPIO MERCURIUS) in das Teutsche versetzt.* p. 261. Wittenberg. 1671. 4. Tab. V.

^{p)} L. c. Tab. VIII. p. 324.

^{r)} WILLIAM SERMON *the english mid-wife.* Lond. 1671. 8.

^{q)} *Traité des femmes grosses et de celles, qui sont accouchées.* Livr. II. Cap. 7.

^{s)} Vide *Icones huius sellae adiectas Embryulciae ofte Afhaalinge eenes dooden Vrugs.* Hagae Com. 1673. 4. germanice von TOB. PEUCERO. Frkf. 1693. 4.

verum etiam foribus lateribus instructam, exemptilem et plicatilem, atque in lectum mutabilem; adeo ut non solum hanc sellam *Welschiana* perfectiorem, esse credas, verum etiam post *DEVENTERUM* inuentam, potius fuisse inducaris; nam in *Deventeriana* quoad constructionem prorsus conuenit, at praeter dictas praerogatiuas adhuc habitus multo *Deventeriana* mollioris quum vndique intus corio obducta sit, non prorsus nudis asseribus conflata.

Non multis annis post *CHRISTOPHORUS VÖLTERN* [1679] *t*), Chirurgus Ducis Würtembergensis, sellam incisam exhibuit, cathedrae quam sellae similiorem, scabello vtrimque aut auxiliatrice pede instructam, partes eius exemptiles, et hinc sellam quoque *portatiliorem*, fecit.

Licet vero circa haec tempora [1689] quoad sellarum meliorem structuram res obstetriciae egregia incrementa ceperint, tamen earum usus pessime se commendauit *MURALTO* *u*), qui eas ob tristes, quos ipsi contigerint, euentus non abest, quin ipsas dissuadeat.

Noua porro haec res incrementa cepit *J. SIEGMUNDAE* [1690] *v*) obstetricis aulae, ingeniosa sellae, siue mauis, *lectifellae* combinatione, quae scilicet sellae commoda adeo perfecte in lectum transferre calluit; ut perfectius ne nunc quidem posset: migravit dein haec ipsa inuentio, quae *Germanae* est, ad ipsos *Batavos* versione operis *Siegmundae* per *CORNELIUM SOLINGEN* *w*) instituta. Et ipsa quidem prima fuit, quae quantum ego quidem scio, incommoda ex reclinationibus supinis et concussionibus parturientium oriunda bene non solum perspexit, verum etiam, acutis comparationibus usa *), tanquam vana, imo perniciosissima, condemnauit; sociisque suis dissuasit.

Siegmundam nostram [1696] excepit vir et aliis imprimis ad restitutionem mancorum claudicantiumque pro aeuo suo machinis inuentis celebris, ita tamen, ut quae instrumentis perfici in re obstetricia possent, prorsus fugeret omnesque nodos, versionis tentamine suscepto, solui posse sibi visus sit, *HENR. DEVENTER* *x*), qui sellam suam fulcimento mobili, virgae ferreae insistenti instruxit, et asseres fere

t) Eius *neueröffnete Hebammenschul.* Stuttgart. 1679. 8. cum icona sellae.

u) Vid. *MURALTI Kinder- und Hebammenbüchlein.* Basil. 1689. 8.

v) *Brandenburgische Hofwehlemutter, oder Unterricht von schweren und unrecht stehenden Geburten.* Collin an der Spree. 1690. 4. *Vorstellung eines bequemen Kreiß-Stuhls oder Bettes.* p. 185. cum iconibus sellae.

w) Sub titulo *Spiegel der Vraedvrouwen etc.* Amstelod. 1691. 4.

*) L. c. Cap. IX. pag. 182 sqq.

x) *HENR. DEVENTER operationes chirurgicae nouum lumen exhibentes obstetricantibus.* Leid. 1701. 4. cum figuris, quas inter sellae suae obstetriciae icon. Editio prima autem belgico idiomate prodit iam 1696. 8.

fere vndique, nisi anteriora excipere velis, circumduxit, ita, vt arcae fudatoriae similior quum fellae sit; culcitram mobilem fecit; et anfas *locomotivas* addidit. Scabellis autem ipsius fella destituta est.

Hoc anno [1697] VAN HOORN, ex schola *Parifina* redux, artem beneficam in Sueciam transtulit, eamque duobus lectis, extemporalibus sic dictis, leuauit: qui etiam sub nomine lectorum obstetriciorum *van Hoornianorum* veniunt, quorum constructione siue potius extemporaria combinatione hunc finem sibi proposuit, vt deficientibus artificialibus sic dictis siue fellis siue lectis, ex aliis iisque domesticis veluti vtensilibus commodum parturientis cubile confici possit y).

In Italia circa illud temporis [1700] non admodum sese recommendauit fellarum vsus BERNARDINO RAMAZZINI z), Prof. Patauino, ita vt fellam inter morborum causas obstetricum, et natas inde opitulantibus incommoda recenseat.

MAUCQUEST DE LA MOTTE [1721] situ vti vario *Gallos* docet a); lecto tamen vt plurimum; fellam carpit, ad vetusta putes oppiduli *Caën* b) exemplaria, et reiicit, licet infessum in femora alius magni faciat. Ipse commodi lecti extemporarii c) auctor est, quem alias sub lecti Gallici nomine citant.

At PETRUS DIONYSIUS [1724], chirurgus ex Gallis celeberrimus vnus, et Reginae obstetricator, situm in lecto transversalem MAURICEAU d) in partu naturali adhibendum, prorsus improbat, verum lecto paruo vti vult, cuius per longitudinem incumbat quae partum agit, et cui, qui opem fert, a latere assistat. In reliquis cum MAURICEAU conuenit. Transuersaliter autem lecto in partu praeternaturali vti vult: quod consilium etiam hodierni Germani vt plurimum sequuntur.

Eodem anno JOANNES MAWBRAY e), qui se primum in Anglia obstetriciam artem docuisse iactat, fellarum tum absque tum cum fulcimento mentionem

y) *Den Svenska wäl ofwade Jordgummen etc.* Stockholm. 1697. 8. In germanicum versus idioma pluries liber prodiit sub titulo: *die zwey Wehemütter Siphra und Pua.* — auctior libellus, editore licet anonymo) C. RIBBEN. Stockholmiae. 1777. 8. p. 48. Lectus obstetricius hoc modo paratus Suecis *Kärt-Säng* dicitur.

z) *De Morbis artificum diatriba.* Cap. XVIII. *De obstetricum morbis.* Opp. omn. Genev. 1717. 4. pag. 544.

a) *Traité complet des accouchemens.* Paris. 1721. 4. Lib. II. cap. 12.

b) L. c. p. 231.

c) Cap. II. pag. 3.

d) *Traité general des accouchemens.* Paris. 1724. Lib. III. cap. 4.

e) JOH. MAWBRAY *Midwifery brought to perfection.* Lond. 1724. 8. Sect. IV. cap. 17.

tionem iniicit. In ipso autem situs genere habitum tenet, qui etiam MAURICEAUI praeceptis respondet. Lateralis autem situs ne verbo quidem meminit.

§ 71.

Neque tunc temporis [1725] consilium *Hippocraticum*, si verum ipsius fuerit, adeo non altas radices egerat, quin non merito sese opposuisset istis siue resupinationibus siue concussionibus, adhuc aëuo suo celebribus G. D. COSCHWITZ *); idem ille, qui et alias de euertendis vulgi erroribus, utpote "*de noxis sepulturae in templis oriundis*" bene meruit. Ipsas autem puerperas suo tempore sequenti modo concuti describit: "parturientem in sellam collocari cum reclinaculo paulo altiori, eaque foeminam alligatam supine cum capite deorsum versus terram inclinari, coxis fursum eleuatis atque in hoc situ per notabile tempus detineri; aut per vices eandem operationem repeti. In hac operatione autem tamen alios ab aliis in tantum discrepare; ut gradum reclinacionis supinae moderentur, et eo contenti sint, quod situm paulo decliuiozem, quam ordinarius est, adornent; alii vero plenariam quasi resupinationem suscipiant." "Volutatio enim illa et iectigatio, quam HIPPOCRATES verbis citatis indigitat, quantum scimus, vel plane non vel ad minimum rarius et forsan apud rusticae gentis homines in usu est; cum apparatu suo crudelitatis notabilem speciem erga parturientes prodat, atque in sensus incurrere faciat." Incommoda et noxas inde oriundas bene et solide et ad experientiam demonstrat. "Seque plus quam simplici vice adstitisse foeminis, in auxilium vocatum, quae reclinatae fuerint, ante ipsius aduentum, ex aliorum medicorum et muliercularum consilio — et nuperrime se foeminae adstitisse, ubi foetus brachio dextro exitum quaesisset, corpore transuersum per abdomen extenso, capite in pectus prono, in dextro peluis latere haerente: hinc reclinacionem binis vicibus per horam repetitam fuisse, nullatenus immutato foetus situ, neque ad latum digitum relabente ipso; quem tamen sub diuino auxilio manibus extraxerit salua atque superstita matre!!" Casum porro adiicit partus mulieris nautae cuiusdam, ubi, axillis praeuio foetu, reclinacionem pertinacissime suaferat alius medicus, et demum casus narratur, vel vteri ruptionis exinde visae, quae mortem intulerat!!

CORNELIUS LE BRUYN [1725] f), celebris peregrinator sellae obstetricii gemmis vndique distinctae meminit, quem in aedibus ducum Florentinorum viderat.

D'ABLAIN-

*) Diss. inaug. resp. D. G. BÖRNER *de reclinacione parturientium supina inutili*. Halae Magdeb. 1725. 4. p. 14. — et p. 12.

f) *Voyage au Levant*. Tom. I. Rouen. 1725. 4. pag. 5. "On y voit aussi une Chaise pour servir a une femme en travail, toute garnie de pierres, depuis le haut jusqu'au bas."

D'ABLAINCOURT [1733] g), libri obstetricii Deventeriani Gallicus interpres ideo memorabilis, quum in notis suis, quas versioni suae adiecit inter tot Gallicae gentis fellae obstetriciae contemptores *fellam semper lecto praeferendam* esse dicat.

Hoc tempore [1737] peculiarem obtinuisse circa fellas obstetricias in Germania morem lego; quum nimirum eiusmodi fellae panno nigro obductae in domus earum, quarum partus instabat, afferrentur a foeminis mercede ad hoc munus conductis; et iterum, etiam non ad partum adhibitae ex domo ab iisdem eportarentur. Interea tamen eodem tempore ex intempestiuo fellarum vsu mulieres admodum defatigatas esse ex eodem fonte h) habeo.

In eadem circa tempora incidit Deventerianae fellae per FRIEDIUM patrem, emendatio, quae licet demum 1769 a filio in elementis *) ab ipso editis in aes incisa exhiberetur et accurate describeretur, tamen iam ex Viri meritissimi praelectionibus defunctae, passim ipsiusmet fellae descriptiones prodierunt, vt 1741. in PYLII dissertatione etc. 1765. in alius viri artis compendio. Adiecit nimirum FRIEDIUS 1) pedes auxiliatrices eosque pro lubitu extractiles fecit; 2) fulcimenta capitis addidit et ingenioso magis quam aspectu arridente modo fulcimenti dorsalis mobilitatem mutauit, ita vt cylindrica fustis a posteriori transuersum traiectus in margines asseri supra et ad latus dentatas adaptata sit.

Magno hucusque [1738] in fellis obstetriciis defectui obuiam iuit nouo additamento Augustana obstetrix, BARBARA WIDMÄNNIN i), quum enim in prioribus fellis non nisi extractiles essent pedes sic dicti auxiliatrices, nunc, in sua nimirum, etiam sursum deorsumque dimittendos inueniret; ita vt ab hac parte fella magis ad lubitum figuranda euaderet. Attamen haec omnia rudiora erant; et in caeteris omnibus ipsius fellam priores inuentae, praeter RHODIONIS et RUFFII REIFFIIQUE, longe post se relinquunt.

Germanarum mulierum hoc tempore [1739] plerarumque morem fuisse, in peculiari *sedili* (sedilium aliqua, quorum ad VÖLTERN aliud, aliud ad *Welschianum* referas, depicta exhibentur k) ex HEISTERO didicimus, qui hunc morem

g) *Reflexions sur le DEVENTER*. Paris. 1733. 4. p. 117.

h) *Großes Universal-Lexicon aller Wissenschaften und Künste*. Leipzig. 1735. T. XVI. art. *Kindermutterstuhl*.

*) G. ALB. FRIEDS *Anfangsgründe der Geburtshilfe zum Gebrauch seiner Vorlesungen*. Tab. I. II. vbi fella patris. Tab. III.

vbi lectus eiusdem repraesentatur cum apparatu. — recuf. 1787. ibidem. 8.

i) *Kurze Anweisung christlicher Hebammen*. Augsburg. 1738. 8. cum figura fellae, ligno incisa admodumque rudi.

k) *Institutiones chirurg.* Part. II. Sect. V. cap. CLII. p. 1040 sqq.

morem obliuarias, quas adducit, rationes esse praeferendum censet. Quibusdam in locis, ubi peculiaria eiusmodi sedilia deficiunt, duobus vulgaribus attamen aequalibus sedilibus uti, quae ita coniungantur, ut ad sex vel octo pollicum spatium a se distent. v. rel. "Apud rusticos autem multos atque plebeios homines in Germania usu venire, ut mariti vel robustae mulieres in vulgari sedili sedentis femoribus aut gremio parturiens imponatur, qui eam brachiis amplectitur atque firmat" (fere ut adiutor in instituenda lithotomia aegrum secandum tenet) "atque sic sedilis obstetricis vices praestat."

In difficili autem partu, "licet infans decenter compositus sit, transuersim, more Gallorum, super lectum poni, natibus in ora lecti collocatis poni parturientem suadet."

J. GOTHOFREDUS GÜNZ [1741], illud praeclarum scholae Lipsiensis ornamentum, sellam lecto praeferendam censet; deque iis, quae ad situm parturientium, inuestigandis bene meruit.

Welschiana fella Hassniae arrisit [1743] 1).

Inter haec ubi credas sellae usum a maximi nominis viris per Germaniam commendatum vix sibi aduersarium experturum, THEODORUS PYLIUS m) lecti prae fella ad parturientes praestantiam defendendam in se suscipit: ad quam sellarum siue vituperationem siue contentum magis ipsum peruersa constructio, quam possibilis ipsorum emendatio traxisse videntur. Sellas tum temporis sibi notas enumerat atque diiudicat; et labori se subduxit a nostro haud absimili. — Ipse autem v. cl. lectum communem, cubitorium ad partum adornat, ita ut 1) inferius affere exciso gaudeat, ut obstetricantis manus atque brachia in agendo liberiores sint; 2) a tergo plutei quoddam genus lecto imponit, cui inniti truncus parturientis possit, et pro lubitu plus minusque reclinabilis, 3) pedes demum lecti orbiculis seu rotis flexilibus in fine instruxit.

JACOB. MESNARD n), [1743] Chirurgus Rothomagensis, lectum campestri similem ad partum adornat, eumque depictum exhibet; sellae autem ne verbo quidem mentionem facit.

J. CHR.

1) THOMAE BARTHOLINO *de insol. part. viis.* ed. Hassnienf. 1740. p. 137.

m) In dissert. inaugural. praesid. SCHEFFEL *praestantiam situs parturientis in lecto*

prae reliquis alias consuetis exhibente. Gryphswald. 1742. 4.

n) *Le guide des accoucheurs, etc.* Paris. 1743 8. cum icone lectuli.

J. CHR. THEMMELO), [1747] Annabergae medicus practicus, stantis foeminae situm optimum habet! incommoda lecti satis graua recenset. In ipsas autem fellas grauiter inuehit, quas tormentuosas appellat.

BENJAMIN PUGH p), [1748] Chirurgus oppidi Chelmsford, fellae vsu et imprimis Deuenterianae condemnat; et situm lateralem ad sinistrum latus eum dicit, quo ipse plerumque vtatur. Etiam infessum in genua alius, in lento imprimis partu, admodum laudat; situm autem, qui ad posteriora i. e. dorso incumbentis mulieris, qui admodum vulgaris sit, malum iudicat et pessimum in partu naturali, quando tardus sit.

GUILLIELMUS SMELLIE q) [1752] varia situum genera in opere suo didactico obstetricio recenset; et lateralem situm (quem *the London method* vocat) potissimum commendat, Parisinae tamen, aequus iudex, vtique sua commoda agnoscit et demonstrat. In aliquibus tamen *Britanniae* regionibus fellam in vsu esse. Quod item de India occidentali, fonte quali vsus sit non indicato, confirmat.

Tum quoque acrem defensores situs naturalis ars nacta est, BURTONIUM, r) ipsius SMELLIE auditorem, cuius multa praecepta, etsi nimis fere iniurius, in controuersiam vocat. Nihilo secius tantum certe BURTONII sagacitate obtinebatur, vt si ab vilo vnquam; certo ab hoc viro accuratissime huius situs commoda perpenderentur et exponerentur. — Sellas, propriis obseruationibus innixus, condemnat.

ANDREAS LEVRET s), ad situm quemdam foeminam adstringi non posse, autumat: in partus tamen difficultate aut a naturali aberratione situs rationem magni aestimat: in praeternaturali situm transuersum adhibet, ad MAURICEAUI aut DIONYSII sententiam.

JOH. FATIO t), obstetricator Basiliensis, lectum ad partum concinne et ex scopo exstructum, fellis obstetriciis praefert, quas esse interdum immanes ait, et noxias.

J. SIGM. SCHLICHT *), [1752] rei obstetricariae Francofurti practicus, facili lecti extemporarii, ex domesticis utensilibus, conflatione artis exercitium leuauit,

K 2 *201*

o) J. CHR. THEMMELO *Hebammenkunst*. 1747. Lips. 8. pag. 99 - 107.

p) *Treatise of midwifery chiefly with regard to the operation etc.* London. 1748. 8.

q) *Treatise on theorie and practice of midwifery*. Chap. I. Sect. I. p. 198 sqq.

r) *Essay towards a complet system of midwifery etc.* Lond. 1751. 8. ad manus

fuit versio gallica de MOINE. Paris. 1771. 8. T. I. p. 164 sqq.

s) *Art des accouchemens* pag. 110.

t) *Helvetische vernünfftige Wehemutter*. Basel 1752. 4. p. 151.

*) *Unterricht vor Hebammen in Lehren und Exempeln*. Frkf. am Mayn 1752. 8. p. 29.

vt hinc merito ipsius lectus peculiari nomine lecti *Schlichtiani*, vt id iam factum a RÖDERERO †) legimus, nomine insigniretur.

J. D. MITTELHÄUSER [1754], a sellarum obstetriciarum vsu equidem non abest; at, vnico fere exemplo, exsectiones sellarum prorsus improbat u).

J. G. RÖDERER, lumen olim obstetricium *Gottingense*, in florentissima vitae periodo fato ereptus, lectum prorsus sellae praefert v), et ipse quidem lectum obstetricium PYLII lecto, quem recensuimus, proxime accedens, accommodat; cuius designatio Ill. STEINII, v. cl. humanitate ad nos rediit [1756], et quam etiam cum publico communicabimus.

Alius vir, de arte meritissimus, quam ex *Levretiana* schola in patriam transtulit: J. NEPOMUC. CRANZ, neque lecto neque sedili adeo deditus est, quo minus statuatur, obstetricem parturienti permittere posse, quoniam ex binis vti velit w).

Inter haec cum viderent *Germani*, *Gallos* lecto continuo vti; prorsus a fedilibus equidem recedendum esse non existimarunt; verum machinas inuenerunt, quas licet lectos dixere, tamen lectum inter et sedile medium tenentes ad hoc propius accedunt. Huius nimirum loci sunt: Lectus THEBESII, bini MEKELII patris, HENKELII, WAGLERI, ill. HAGENII et LAUTH, quorum inuenta ex ordine dicemus. Posses etiam eadem scamna appellare, quae pluteos impositos habeant.

Anno nimirum [1756] lectum non minus, quam sellam obstetriciam priuae constructionis promulgauit THEBESIIUS, *Hirschbergae* olim medicus practicus x), quorum vtrumque de rerum inuentarum auctoribus minus curiosis atque sollicitis etiam nomine lecti et sellae PLENKII venit. Sella a FRIEDIANA haud multum differt, nisi quod ad firmandum fulcrum, virgam ferream denuo substituat, inferius bifurcatam, et lateribus insuper arcum ferreum dentatum addat, vt fulcrum vlterius figatur. Attamen primus est qui post *Barbaram WIEDMÄNNIN* de scabellorum locomotiuitate deorsum sursumque donanda simul cogitavit; et quam in sella sua expressit. Caeterum sella v. cl. aliquid prae se fert, quo cathedrae, quam sellae similior fit. Magis arridet lectus eiusdem.

Ex

†) *Elem. art. obstetr.* § 395. v)

u) *Practische Abhandl. vom Accouchiren.* Lipsi. 1754. 8.

v) In *Element. art. obstetr.* § 287.

w) *Einleitung in die wahre u. gegründete Hebammenkunst.* Viennae 1756. 8. p. 47. 107.

x) J. EHRENF. THEBESIIUS *Hebammenkunst* Liegnitz 1756. 1759. 8. Tabb. XIV. XV. fig. 24. 25. vbi, quae ad sellam. Tab. XVI. fig. 26. vbi lecti ipsius repraesentatio.

Ex variis ordinationibus medicinalibus [1757.] me quidem sciente illa Collegii Medici *Argentiniensis* prima exstitit, quae vulgarem et exitiosum concutiendi parturientes morem publice interdixit.

Hoc anno [1759.] L. C. LAMMERSDORF, chirurgus militaris, qui MECKELII patris praelectiones frequentavit et artis, quibus praefuit, exercitiis adstitit, Lectum a MECKELIO excussum, addita aliqua emendatione, ut pedes pro opitulantis ratione modo humiliores, modo altiores reddi possint, publici iuris fecit y), et quem MECKELII lectum teneas sub nomine lecti MECKELIANI simpliciter pluteo instructi: nam et alius viri celebris nobis innotuit cl. STEINII liberalitate, et quem, duplici pluteo instructum, dici convenientissime possumus.

Viennae [1764.] nobiliores ditioresque binis lectis sibi mutuo contiguis partus suos solvere, nimirum ut commode post aliquot a partu horas in lectum purum (vere ad MOSCHIONIS consilium), sicum, calidum puerperae reponi possint, nec cogantur diu in fordibus recumbere v. SWIETENIVS, vir de re medica Viennensium meritissimus, refert z).

I. FR. HENCKEL, [1767.] professor olim chirurgiae et artis obstetriciae *Berolini* celebris, lectum euulgavit a *Meckeliano* parumper diuersum, ita tamen, ut propria aliqua utique sibi sumat.

Sellarum usus circa hoc tempus *Parisiis* prorsus exulasse videtur, licet adhuc aliquo modo in quibusdam *Galliae* provinciis, et ruri imprimis locus ipsis concederetur a).

Sellae usum apud *Viennenses* renouavit [1758.] in egregio artis compendio PLENCK b), vir cl. eidemque lectum adiecit, utrumque *Thebesianum* c).

K 3

Eodem

y) *Hannövriscbe Beyträge* anni 1759 cum icone lecti; rediit in *der Samml. medic. chirurg. Originalabhandlungen aus dem Hannöv. Magaz.* 1786. 8. T. I.

z) In BOERHAAVII *Aphorism. comment.* T. IV. p. 568.

a) J. ASTRUC *l'art d'accoucher réduit à ses principes.* à Paris 1766. 8. p. 59. "On y substitua la chaise de travail, échancrée par devant, et l'on s'en sert encore dans quelques provinces, surtout à la campagne, ou pour les

femmes du commun, mais il y a long temps qu'on ne les connoît plus à Paris."

b) *An angogr. der Geburtshülfe.* Viennae 1768. 8. Tab. I. II. At in eiusdem libri editione altera in locum THEBESIANI lecti et sellae adoptavit sellam cl. STEINII.

c) J. FR. HENCKELS *Abhandl. v. d. Geburtshilfe zum besond. Gebr. d. Hebammen.* Berol. 1767. c. icone; rediit quoque in *Eiusd. Abhandl. d. Geburtshilfe.* Berl. 1774. 1777. 8. et in KRÜNITZ *ökon. Encyclopaed.* IV. Bd. T. XI. fig. 150. a. cum icone lecti eiusd. adiecta.

Eodem anno multa sibi ad artis compendium conferre visus est vir, alias opera, quam in accuratius inuestigata herniarum natura nauauit, celebris, Georgius ARNAUD, *d*). Sellam inuenit multiplici sua combinatione eminentem; chirurgicam vniuersalem appellat, adque obstetricios labores ipsam valdopere commendat.

JOHNSON, [1769.] celebris *Angliae* obstetricator, nullum, præter lateralem situm agnoscit, in prolixo caeteroquin opere *e*).

Sellam, [1770.] quam dicas bene emendatam *Welschianam* esse, artis suo compendio *f*) adiunxit I. Fr. SCHÜTZE, obstetricator *Meinungensium*.

In *Gallia* [1771.] vel ipsum lateralem situm arrisisse comperimus *g*).

F. C. GEHLER, [1772.] v. cl. lectum fellae praefert: Sellae autem noxiis nimis dari, ostendit atque confirmat *h*).

B. WAGLER, ROEDERERI olim a latere incisor, dein Professor Med. *Brunsvicensis*; lectulum obstetricium adornauit, quem portatilem dixit; fere ad lecti campestris modum, et cuius designatio cl. STEINII beneuolentia, amicitia olim WAGLERO iunctissimi, in nostram figurarum collectionem rediit.

CAROLUS WHITE, [1773.] celebrium nosodochiorum Chirurgus, Sellam caelo expressam exhibet, neque vere obstetriciam, verum potius puerperis, iam partu edito, decumbentibus inseruientem. Ita vt inter tot rei obstetricariae anglicos auctores vnicus videatur, qui sellam aliquo modo ad vsum obstetricium facientem adoptauerit. *i*)

Hoc anno [1774] cl. STEIN, Professor Cassellanus et Archiater, vir in inueniendis et tradendis artis regulis sagacissimus, sellam (seu potius lectifellam) obstetriciam cum publico communicauit, elegantia aequae ac efficacia iis, quas hucusque commemorauimus, palam facile abripientem. *k*) Idem vero fellae rectum vsum et ad partus naturalis naturam apposite imprimis edocuisse aestimandus est.

Jos.

d) ARNAUD *Memoires de Chirurgie* Lond. 1768. 4. Vol. I. p. 728 &c. Tab. I. II. III. fig. 1. 2. 3. 4. 5.

e) *System of midwifery*. Lond. 1768. 4.

f) *Gründliche Anweisung zur Hebammenkunst*. Hildburghausen 1770. 8. cum ic. sellae.

g) MOINE in not. ad BURTON *Système nouveau et complet de l'art des accouchements*. Tom. I. not. 41. p. 164.

h) In diss. cit. de partus adminiculis. Lips. 1772. p. 26.

JOS. STEIDELE *l*) [1774.] fellae obstetriciae, cuius partes loramentis coriaceis iunctae teneatur, mentionem iniicit. Et in alio libro *) a se inuentam describit, et figura aeri incisa eandem exhibet.

MATTHIAS SAXTORPH *m*) celebris *Haffnienſium* obstetricator; neque in lectum neque in fellam vrget.

J. CH. STARK [1782.], professor *Ienenſis* de re obstetricia meritissimus, fellam omnibus reliquis situs generibus antepōnit *n*). Ipsa autem fella viri, cuius designationem literis priuatis nobiscum communicauit et qua ipse vtitur, et quam suafu ipsius quam plurimi sibi comparauere inter STEINII SCHMIDTIQUE (cuius fellam mox significabimus) inuentas, media incedit.

M. G. HERBINIAUX *o*), chirurgus obstetricius et lithotomus *Bruxellenſis*, alias de polyporum vterinorum congrue extirpandorum therapia bene meritus, libro suo de polyporum dictorum administratione potissimum agenti fellas binas adiecit, sibi, ex aduerso, oppositas conſlandas, quae ipsius *lit de misere*, vt vocat, conſtituunt. Putes aut RHODIONIS aut RYFFII fellas esse modo ad recentiorum gustum accommodatas.

Hunc proxime excipiunt lectus atque fella PH. HAGENII, ciuibus *Berolinensibus* arte sua succurrentis; quorum iste aliquantum ad HENKELII lectum accedit, WAGLERIANO portatili non abſimilis — Sellam ad Deuenterianas reles, ita tamen, vt aliqua commoda *Deuenterianae* desideres *p*).

Inter omnes eminet [1784.] fella ad obstetricios pariter quam ad alios vsus ingenioſe excogitata J. CHR. SCHMIDTII, mechanici aulae *Vinariens* et *Eiſenacens*: quem virum dicas additamentis quibusdam inertem fellam, verae machinae propiorem reddidiſſe *q*).

His

i) *A treatise on the menagement of pregnant and lying in women.* London 1773. 8. cum icone fellae.

k) *Kurze Beſchreib. eines neuen Geburtsſtuhls u. Bettes ſamt der Anweiſung zum vortheilhaften Gebrauch derſelben, mit Kupfern.* Caſſel 1772. 4. Rediit fellae repraeſentatio in PLENKII *Anfangsgr. d. Geburtsh.* ed. 1778. 8.

l) *Unterricht für Hebammen.* Wien 1774. 8. p. 94.

*) *Lehrbuch von der Hebammenkunſt, mit Kupf. verſehen.* 1774. Ed. tert. ibid. 1784. 8. p. 597. fig. III.

m) *Umriss d. Geburtshilfe für Wehemütt.* a. d. Dänisch. von K. F. SCHRÖDER. Kopenh. u. Leipz. 1783. 8. § 58.

n) *Hebammen-Unterricht.* Jena 1782. 8. p. 106 ſqq.

o) *Traité ſur divers accouchemens laborieux et ſur les polypes de la matrice.* Bruxell. 1782. 8. Tab. II. fig. 6. 7.

p) J. PH. HAGEN *Verſuch eines neuen Lehrgebäudes der praſtiſchen Geburtshilfe.* Berlin u. Stettin 1782. 8. P. II. T. I. vbi lectus, T. II. fig. 1, quae fellam ſiſtit.

q) *Beſchreibung eines Iſolir- Geburts- u. Großvaterſtuhls in deſſen Beſchr. gemeinnütz. Maſchinen.* Jena 1782. m. Kupf. 4.

His est vt addam fellam constructione a STEINIANA non abfimilem, in eo tamen diuersam, quod partes ipsius eximendo superfedere possis, *articulatam* et *plicatilem*, cuius inuentorem celebramus v. cl. AUG. CHR. REUSS, archiatrum *Spirensen*, quam etsi nondum publici iuris fecit, tamen literis nobiscum communicauit, et vt ipsam in censum earum machinarum, cuius hic historiam sistimus, referamus nobis permisit.

Idem ille vir cl. in literis quoque ad nos datis lecti obstetricii a se excogitati mentionem iniicit, quem lecti cubitorii ad finem cochleis adigit; et lectum obstetricium dimidium appellare posses.

HUNTERO, (Guilliemo), LOWTHERO et BAUDELOCQUE viris in arte sua celeberrimis, ad partus praeternaturalis administrationem peculiare mensas esse aut tabulas, cum *Anglicas Gallicasque* terras inuiferet ad anteriora excisas, fere ad modum *Alghisianaer*) aut *le Catianae* mensae lithotomicae, idem ille vir, vt varia alia huc facientia, perhumaniter mecum literis communicauit.

GILLES DE TOURETTE, celebris, quem se iactat, DE LEURVI, discipulus, pariendi in lectis peculiaribus *Gallis*, *lits de misere* dictis modum vltius confirmat, neque, quod in Gallico obstetricatore mireris, abest, vt fellarum vsum concedat, ni horrenda adeo saepius spectra essent, quorum exemplum citat et diiudicat, quale in vfu haberent pagi *Loudun incolae* s).

In *Viennensi* nosocomio obstetricio amplissimo, vbi milleni, quotannis, et quod excedit partus administrari fama fert *) lecto vt plurimum, quando partus naturalis est, longitudinaliter incumbenibus parturientibus a latere affidentem auxiliatrices manus adiuuere: notitiam hanc debeo G. B. SCHÄFFER M. D. et *Nordheimensium* vrbis physico, qui ante annum ab itineribus suis redux ex celebri dicto Nosocomio profecit.

Hoc anno [1788.] quales lecti in Nosocomio *Parifino*, Hotel-Dieu dicto, in vfu sint, euulgauit cl. TENON in praestantissimo super nosocomia *Parifienfia*, regio iussu adornato opere t).

Denique

r) HEISTER *instit. chirurg.* T. XXVIII. fig. 9.

s) GILLES DE LA TOURETTE (demonstrateur royal a Loudun) *l'art des accouchemens.* a Paris et a Angres. 1787. 8 m. Tom. I. p. 87.

*) *Frankf. Ristretto.* 1790. nro. 50. p. 218. cl. ZELLER *Bemerkungen über einige Gegenstände aus der praktischen Entbindungskunst.* Wien. 1789. p. 35.

t) *Memoires sur les hopitaux de Paris.* Paris 1788. 4. p. 234. Planche XI. fig. III. IV.

Denique in hodierna vsque tempora [1790.] de fellae obstetriciae vsu bene meruit B. FR. OSIANDER ^{u)}, STEINII v. cl. discipulus et in artis exercitio indefessus, cum fellae praeceptoris sui speciem simplicitate aequae, ac pretio vi-
liori commendabilem atque populari vsui inferuentem descripserit et incidi in
aes curarit.

C A P. II.

Cubium sediliumque diuisio.

Proposita itaque hac pro iuuenili parte historia, superest, ex iis, quae
promissi, vt machinas in classes suas describam, quibus factis oportebit, insequi
diuidicationes.

Omnes autem aut *communes* sunt i. e. aliis vsibus quoque inferuentes,
et inter reliqua veluti rei domesticae vtenfilia receptae, aut *artificiales* seu *pe-
culiares* i. e. ad vsum obstetricium prorsus excogitatae. Verum hae omnes
machinae aut *lecti*, aut *fellae*, aut inter vtrumque *intermedii* (*lectifellae*) for-
mam plus minusue induunt; aut *scamna* sunt *tabulae*ue *mensae*ue, pro scopo
proposito excisae.

COMMVNES ipsae aut

I. *Simplices* sunt, quibus accensentur

Ex Lectorum classe:

Lectus dormitorius quiuus, partus ratione, varie aptandus.

Lectus concussibilis HIPPOCR.

Lectus campestris MESNARD.

Lectus imperialis siue *italicus* SCIP. MERC.

Ex Sellarum classe:

Sella quaeuis vulgaris.

Sella dossuaria simplex, (chaise à dos, Fautevil.)

Sella dossuaria brachiata (chaise à bras.)

II. Com-

^{u)} FR. BENJ. OSIANDERS, Arztes u. Gbrts-
helfers in Kirchheim unter Tek. *Abhandlung
v. d. Nutzen u. d. Bequemlichk. eines Steinisch.
Geburtsstuhls; Geburtshelfern, Hebammen u.*

Gebührenden zur Belehrung. Tübingen 1790.
4. c. tab. aen. *Gött. gel. Anz.* huius anni p.
178 sqq.

II. *Compositae*, alias etiam *extemporales*;*Lectus extemporalis* sic dictus v. HOORNII,*Lectus extemporalis* sic dictus v. HOORN. alter.

— — — apud HEISTER.

Omnes hae fellis conflantur pluribus numero, minoribusue

Lectus DE LA MOTTHI,*Lectus* SCHLICHTII. Binae hae ex lecto communi et fella conflantur.

ARTIFICIALES; ita vt has ipsas in

I. *Simplices* posses diuidere; quarum sunt exA. *Lectorum* classe:a. *Lectus communis*, *assere inferiore exemptili*.b. *Lectus ansis instructus* WELSCHII.c. *Lectus fulcro dorsali mobili et assere ad pedes exciso* RÖDERERI.d. *Lecti pluteo instructi*: MECKELII Patris,Eiusd. *Lectus cum pluteo duplici*.*Lectus* HENKELII

— — THEBESII.

Portatilis WAGLERI*Lectus* HAGENII.

— — III. LAUTH.

e. *Lectus* FRIDII patris.f. *Lectus* Nosocomii *Hotel-Dieu*.II. *Ex artificialibus et communibus misti*: *Lect.* REUSSII v. cl.B. *Sellae obstetriciae*1. *Sellae obstetriciae fulcro dorsali destitutae*:*Sella antiqua perforata* HIPPOCR.*Sellae* "plerarumque olim obstetricum Argentinenfium."2. *Sellae obstetriciae fulcro dorsali instructae*:a) *immobili fulcro*a) *erecto*I. *fulcimentis reliquis destitutae*: *Sella* RYFFII.II. *fulcris reliquis utique instructae*:*Sella* cum *fulcimento perbreue* apud PYL.— — — *longiore*, *brachiis ad anteriora decurrentibus*.*Sella*

Sella fulcimento longiore, brachiis ad anteriora *assurgentibus*

Sella B. WIDMÄNNIN.

Sellae HERBINIAUX pars altera.

β) cum fulcimento reclinari:

Sella RHODIONIS

Sella RUFFII

Sellae HERBINIAUX pars altera.

b) fulcimento mobili

I. *Sellae* WELSCHIANAE

1) in lectum non mutabiles:

Propria WELSCHII,

Sella SCHÜTZII.

Sella SCHMIDTII, et STARKE v. cl.

Sella fulcimentis capitis mobilibus, venerandi mei PARENTIS.

Sella recentissima Cl. OSIANDRI.

2) In lectum mutabiles:

Sella STEINII, v. cl.

Sella ad modum *Steinianae*, articulata cl. REUSSII.

II. *Sellae* DEVENTERIANAE, i. e. foribus lateralibus instructae.

1) In lectum non mutabiles:

Sella VÖLTERI,

— DEVENTERI propria.

— FRIEDII patris,

— THEBESII,

— HAGENII.

2) In lectum mutabilis: SOLINGII.

* * *

Sella puerperalis J. CAROL. WHITE.

— chirurgica uniuersalis G. ARNAUD.

C. Lectifellae: SIEGMUNDÆ.

D. Tabulae et mensae obstetriciae:

Scammum veterum ARABUM.

Tabulae obstetriciae vv. cl. RÖDERERI, BAUDELLOCQUII, W. HUNTERI
LOWTHERI.

